

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 426.

TELEFON: AUT. 50—5—97 — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 56—7—11.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRŐK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: DR. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. NAGY SÁNDOR

M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TARSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF

M. KIR. POSTA MŰSZAKI TANÁCSOS

Postaregale vagy postamonopólium.

Irta: RUTTNER BÉLA okl. közgazda, m. kir. postasegédtitkár.

Droit régalien ou monopole de la poste.

Par Béla Ruttner, économiste diplômé, aide-secrétaire des postes r. h.

L'auteur expose les traits caractéristiques du droit régalien et du monopole et relève, à la base de l'évolution historique ainsi que du droit réel, qu'en Hongrie la poste fonctionne actuellement sur la base du droit régalien. La situation réelle est pourtant celle — tout comme, en général, dans les autres états aussi — que ce sont plutôt les caractéristiques du monopole économique qui se manifestent. C'est pourquoi l'auteur propose que la loi postale à faire fasse pleinement ressortir le caractère de monopole économique du droit de transport exclusif de la poste.

Az utolsó években igen sok vita folyt arról a kérdéstről, hogy a postai kizárólagos jogot regálénak vagy pedig monopóliumnak kell-e minősíteni. Mindkét elméletnek voltak hívei, mindegyik mellett és ellen, számos érv hangzott el. Egyesek a regalé, mások a monopólium fennállását tagadták, sőt sokan a kizárólagos jogban nem láttak mást, mint a két fogalom keverékét. Különösen a német szakírók buzgókodtak a kérdés eldöntésében. Pedig ott a vita inkább elméleti jellegű volt, mert az 1871. október hó 28-iki postatörvény már az 1867 november 2-iki északnémet postatörvény által is csak maradványaiban fenntartott postaregálét teljesen elhagyta, úgyhogy azóta Németországban elvben csak postakényszer van.^{1), 2)}

¹⁾ Dr. Roeren: Postmonopol oder Postregale. Blätter für Post und Telegraphie 1921. évi 15. sz. 168. old.

²⁾ Ezt az álláspontot képviseli többek között van der Borgh is, bár ő kiemeli, hogy az 1899. december 20-iki törvény ismét a regalé felé közeledett, mert kimondotta, hogy címmel ellátott levelek, levelezőlapok, nyomtatványok és áruminták iparszerű gyűjtésével, továbbításával és kézbesítésével foglalkozó intézetet 1900. április hó 1-től felállítani nem szabad.

Dr. Richárd van der Borgh: Das Verkehrswesen 603—604. o.

Nálunk a hosszú, éveken át tartó nagy vitának nem volt olyan visszhangja, mint ahogy azt jelentőségénél fogva remélni lehetett volna. Mindössze két szakírónk foglalkozott a kérdéssel és pedig dr. Forster Károly „A postaregale és a postakényszer” című cikkében³⁾ az 1850. évi törvényerejű postapátens által teremtett jogi helyzetnek megfelelően a regále, míg dr. Hollós József „Posta-politika” című munkájában⁴⁾ a monopólium mellett foglalván állást.

A kérdés ma is olyan időszerű, mint ezelőtt volt, mert a vita végérvényesen még most sem fejeződött be, pedig fontos lenne, hogy annak eredményei bármikor rendelkezésünkre álljanak.

Ez késztetett arra, hogy a kérdést felvessem és megkíséreljem azt minden oldaláról megvilágítani. Megkönnyíti szándékomat az a körülmény, hogy a postai kizárólagos jog történelmi fejlődésével a Magyar Posta hasábjain⁵⁾ részletesebben foglalkoztam és így nem kell hosszadalmas ismételésekbe bocsátkoznom.

Regália gyűjtőfogalom alatt régebben az uralkodóknak igen különböző természetű jogait értették. Tisztább helyzetet csak a természetjogi iskola tanításai teremtettek, amidőn ezek hatása alatt a regálékat két nagy csoportra osztották: regália maiorákra és minorákra. Ezzel bizonyos elhatárolás történt, mert míg a regália maiorák közé csak a szigorúan vett felségjogok, addig a regália minorák közé a kisebb, hasznos, véletlen jogok tartoztak. Ez utóbbiaknak — amint magából a kifejezésből is kitűnik — elsősorban pénzügyi jövedelmezőségük miatt volt jelentőségük és a felségjogoktól éppen e természetüknél fogva, továbbá még abban is különböztek, hogy harmadik személyre is át lehetett ruházni. A postai kizárólagos jog történelmi fejlődésének ismerete után nem vitás, hogy az uralkodók a postaregálét, mint regália minorát alkották meg. Bizonyításként elegendőnek tartom megemlíteni a postáknak közismert és általános hűbérül való adományozását, amely nem volt más, mint az uralkodók részére fenntartott jognak harmadik személyekre való átruházása. Átruházni pedig csak a kisebb hasznvételi jogokat lehetett. Heinrich von Stephan gyönyörű jogi ötféjtése után⁶⁾ azonban nem vitás már az sem, hogy a postajog a kisebb hasznvételi jogon felül a szorosán értelmezett felségjogot, a regália maiorát is magában foglalja. Míg ugyanis a regália minorára csak az üzemvitel jogát képviseli, addig a felségjog az uralkodóknak az a joga, hogy a posta felett a felügyeletet gyakorolják és működését szabályozzák. A postai felségjog tehát minden körülmény között az államhatalom része, tekintet nélkül arra, hogy a postát maga az állam kezeli-e, avagy pedig a regália minorák jogi természeténél fogva bérbeadja.

Az idők folyamán a regália gyűjtőfogalom olyan nagy változáson ment át, hogy ma jogilag tiszta fogalom meghatározására már alkalmatlan. Ez az átalakulás a felségjogoknál kisebb, a regália minoráknál pedig nagyobb volt. Míg ugyanis a regália maiorák nagyrésze felség-

³⁾ Dr. Forster Károly: A postaregale és a postakényszer. Magyar Posta, 1931. évi 9. sz. 831. old.

⁴⁾ Dr. Hollós József: Postapolitika, 17. old.

⁵⁾ L. a Magyar Posta 1933. évi 1., 4. és 7., valamint 1934. évi 3. számában „A posta közgazdasági fejlődésének alapjai” cím alatt megjelent cikkeimet.

⁶⁾ Heinrich von Stephan: Die Geschichte der Preussischen Post von ihren Ursprünge bis zur Gegenwart, 108. old.

jogokként ma is megmaradt azzal a különbséggel, hogy a legtöbb országban az uralkodóról a törvényhozásra szállt, addig a kisebb, hasznos, véletlen jogok a modern államokban úgyszólván teljesen megszűntek és haszonvételi természetüknél fogva új jogi műszóval monopóliummokká alakultak át. Az állami monopóliumok tehát a regáliák történelmi talajában gyökereznek. Ez a megállapítás elsősorban a pénzügyi monopóliumokra áll, amelyeket az állam azért létesít, hogy azokból magának kiadós jövedelmet biztosítson. A cél mindkettőnél ugyanaz és így az összefüggés a regália minórák és a pénzügyi monopóliumok között annyira nyilvánvaló, hogy a további bizonyítást — azt hiszem — mellőzhetem.

Nálunk a pénzügyi monopóliumokat túlnyomórészt jövedékeknek nevezik. Tanúskodnak erről a vámjövedék, a sójövedék, a dohányjövedék és — amint azt a postai kizárólagos jog megsértését kifejező kihágás is mondja — a postajövedék. Eszerint tehát a postai kizárólagos jog, mint regália minóra szintén pénzügyi monopólium volna, bár e minősítés ellen mi postások, azt hiszem valamennyien tiltakozunk. Pedig a történelmi fejlődés és (nálunk az 1850. évi császári pátenssel képviselt) tényleges jog emellett szól és így az ezekkel az érvekkel bizonyító szakírók igazát nehéz elvitatni.

Van az éremnek azonban egy másik oldala is.

A monopóliumok általános meghatározása szerint ezek alatt azokat a jogszabályokat kell érteni, amelyek bizonyos cselekményekre jogosítottak érdekében mások hasonló cselekményeit tiltják vagy korlátozzák. A pénzügyi monopóliumok az állami monopóliumoknak csak egyik, bár legrégebb csoportját alkotják. Ezeken kívül még két nagy csoportot ismerünk és pedig közigazgatási és gazdasági monopóliumokat. A közigazgatási monopóliumok a pénzügyiekkel szemben már a gondoskodó állam gondolatából fakadtak. Céljuk a közigazgatást és a jogszolgáltatást kizárólag állami szervekkel ellátni. A postai kizárólagos jogot ezek közé tehát nem sorozhatjuk be, mert ezeknek célja egészen más. Marad, mint utolsó, a gazdasági monopóliumok csoportja. Ezek szintén a gondoskodó állam elvének következményei. A pénzügyi szempontok itt is csak másodrendűek, mert a fő cél: a köz érdekeinek biztosítása. Ezeket az állam célszerűségi okokból létesíti akkor, amidőn gazdaságosan és egységesen vezetett üzemet és lehetőleg kiváló teljesítményt kíván. Az államok e vállalatoknak kizárólagos működését csak törvénnyel tudják biztosítani és így a gazdasági monopóliumok csak jogi monopólium alapján létesülhetnek.

Ha most azokat az okokat és célokat vizsgáljuk, amelyeket az egyes államok a postai kizárólagos jog fenntartásával elérni és megvalósítani kívánnak, szembeötlően láthatjuk, hogy ezek azonosak azokkal, melyeket előbb a gazdasági monopóliumokkal kapcsolatban említettem. Az iparpolitika általános tanítása szerint is az állam mint vállalkozó csak akkor léphet fel, ha az adott esetben a köz érdekei a magánérdekekkel szemben túlnyomóak és megvannak az előfeltételek a nagyüzem és a monopólium létesítésére.⁷⁾ A posta országos és nemzetközi jellege nem vitatható és ugyanilyen tisztán áll az összes, bár-

7). Dr. Josef Gruntzel: Industriepolitik, 42. old.

milyen irányzatot képviselő politikusok, közgazdák és közlekedés-politikai tudósok előtt az is, hogy a közlekedési eszközök csak monopólium alapján tarthatók fenn.⁸⁾ ⁹⁾ A közlekedési eszközökbe fektetett aránytalanul nagy tőkék, ezzel szemben viszont igénybevételük korlátozottsága ugyanis csak kizárólagos működés mellett biztosíthatnak gazdaságos üzemvezetést. A közlekedési eszközöknél a verseny jogosultsága, úgymint az iparnál, nincs meg. Két párhuzamos és azonos jellegzetes energiájú¹⁰⁾ közlekedési eszköz egymás mellett nem állhat fenn. Az egyiknek feltétlenül tönkre kell mennie. Milyen óriási tőkék mennének veszendőbe, ha ez bekövetkeznék! Nem új megállapítások ezek, hiszen a történelmi fejlődés ismertetése során rámutattam arra, hogy a postai magánvállalatok a verseny kiküszöbölése érdekében már a XVI. század elején kartelbe tömörültek és ezzel magánmonopóliumokat létesítettek. Célszerűségi okokból és a köz érdekében közbe kell lépni tehát az egyes államoknak is, mert biztosított üzemet, gazdaságos és egységes üzemvezetést, valamint kiváló teljesítményt csak az állami posta kizárólagos működése mellett remélhetnek.¹¹⁾ Ezek pedig a gazdasági monopólium ismérvei és így a posta, ha a történelmi fejlődés és az érvényben lévő, de remélhetőleg már nem hosszú életű jog szerint nem is, tényleg azonban gazdasági monopólium alapján működik.

A fiskális jellegű regália ismertetőjelei és pedig az átruházhatóság lehetősége és a pénzügyi kiaknázási elv ma már — legalább is elvben — nincsenek meg. Ma a postát az állam mindenütt maga kezeli, mert hiszen az volt a cél, hogy minden magánüzem megszűnjön. Van azonban még egy fontos különbség. A regále, mint különleges jog alapján teljesen az uralkodó tetszésétől függött, hogy a postát fenntartja-e vagy sem. Ma a fenntartás nem jog, hanem kötelesség, mert a posta a tevékenysége körébe tartozó szolgálatokat törvényes rendelkezés folytán teljesíteni köteles. A regália minórák jellemzői tehát most már teljesen hiányoznak és így postaregáléről nem beszélhetünk.

A külföldi, különösen pedig a német szakírók általam ismert túlnyomó többsége hasonló álláspontot képvisel. Von Stephan szerint a levélmonopólium a posta-ügy gerince.¹²⁾ Fleiner (Institutionen des deutschen Verwaltungsrechts 313. old.) azt a véleményét nyilvánítja, hogy a modern közjog a regália fogalmát teljesen nélkülözheti, mert annak gyakorlati jelentősége már nincsen és a már elhomályosult fogalmat csak történelmileg lehet megérteni. Laband (Das Staatsrecht des deutschen Reichs III. k. 55. old.) és Zorn (Das Staatsrecht des deutschen Reichs 260. old.) csak postamonopóliumról beszél. A legélesebb álláspontot azonban talán Bluntschli (Deutsches Staatswörterbuch VIII. 168. old.) foglalja el, aki szerint „bármilyen sok dolgot

⁸⁾ Dr. Richárd van Borgh: Das Verkehrswesen, 71., 571. és 603. o.

⁹⁾ Dr. Emil Sax: Die Verkehrsmittel in Volks- und Staatswirtschaft, 124. old.

¹⁰⁾ Dr. Neumann Károly: Közlekedéspolitikai jegyzetek. Magyarázataát lásd a Magyar Posta 1933. évi I. számának 29. oldalán, (9. jegyzet.)

¹¹⁾ Ez az irányzat érvényesül ma már az államvasutaknál is. Ahogy régebben csak a postát védték a verseny ellen, úgy védik ma az állami vasutakat is. Láthatjuk ezt abból, hogy a Máv. már majdnem az összes magánvasutakat átvette, most pedig mind hatékonyabban védik a gépkocsik versenye ellen is.

¹²⁾ Dr. Roeren: Postmonopol oder Postregale. Blätter für Post und Telegraphie, 1921. évi 15. sz. 169. old.

akarnak akár jogosan is, a regáliák közé sorozni, a szabadon alkotó emberi működés sohasem lehet regálénak tárgya, de különösen nem lehetnek a közlekedési eszközök, amelyek a társadalom fokozatos fejlődéséből keletkeztek. Futárok, fuvarosok, posták és a közlekedési eszközök minden fajtája közgazdasági ügyeket képviselnek, amelyeket a hasznosság és a célszerűség törvényei értelmében, másrészt pedig mind az uralkodók, mind az alattvalók érdekeire figyelemmel kell megoldani“. Hasonló felfogást vallanak még dr. Alfred Wolcke (Postrecht), Aron (Die Gesetze des deutschen Reiches betreffend des Post-, Telegraphen- und Fernsprech Wesen), dr. Edgar Loening (Lehrbuch des deutschen Verwaltungsrechte), Hermann Rösler (Deutsches Verwaltungsrecht), Sydow-Scholz (Postregal und Postzwang című cikke Stengel „Wörterbuch des deutschen Verwaltungsrechts“ című munkájában), dr. Roeren (Postmonopol oder Postregal), továbbá Hue de Greis, Ernst Meyer, Schönfeld, Kann, Hess és Schönberg is, míg dr. Hans Nawiaszky (Deutsches und österreichisches Postrecht 75. old.), dr. Arthur Niggel (Postrecht 5. és 48. old.), Aschenborn (Das Gesetz über das Postwesen des Deutschen Reiches von 28. Okt. 1871), Otto Meyer (Deutsches Verwaltungsrecht II. k. 491. old.) és Werner Seebass (Der Postzwang 16. old.) a regále mellett foglalnak állást. A nagy közgazdasági és közlekedési politikai tudósok: dr. Emil Sax, dr. Richard van der Borcht és dr. F. C. Huber mind a monopólium mellett döntöttek, sőt a Berni Nemzetközi Iroda kiadásában az 1932. évben megjelent hivatalos munka „Az egyetemes postaegyesület igazgatásainak szervezetéről és belföldi szolgálatairól szóló tudnivalók gyűjteménye“¹³⁾ az egyes államok kizárólagos szállítási jogát minden országnál kivétel nélkül szintén monopóliumnak tünteti fel. Egyedül álló felfogást képvisel dr. Adolf Arndt (Das Staatsrecht des deutschen Reiches), aki azt állítja, hogy a regále nem más, mint a gazdasági monopólium közjogi foglalatja. Ő tehát a regálénak olyan értelmet tulajdonít, amilyennel az *nem bir*, de haszonvételi természeténél fogva nem is *birhat*.

Már említettem, hogy nálunk az 1850. évi postapátens értelmében jogilag postaregále van, bár mindnyájan tudjuk, hogy a tényleges helyzet a regále fogalmát nem fedi. Ma már senki sem állíthatja, hogy a postai kizárólagos jog elsősorban azt a célt szolgálja, hogy az államnak minél nagyobb jövedelmet biztosítson. Még a mai zilált gazdasági viszonyok között is, amidőn a minél nagyobb jövedelmezőség a hiánnyal küzködő államnak felette kívánatos lehet, ez a cél csak másodrendű, az első és a legfontosabb: a köz érdekeinek szem előtt tartása. És ha talán a posta működése a gazdasági monopólium fogalmát — rajta kívül álló okokból — ma még 100 százalékgig nem is valósítja meg, minden szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy sokkal, de sokkal közelebb áll ehhez, mint a fiskális értelmű regále gondolatához. Ezt a gondolatot pedig nézetem szerint annakidején majd a postatörvénybe is célszerű lenne belevinni, hogy mindjárt az első törvényünk hirdesse azt a célt, amelyet az állam a postaszállítás kizárólagos jogával elérni kíván.

¹³⁾ Recueil de renseignements sur l'organisation des administrations de l'Union et sur leurs services internes. Bern, 1932. szeptember.

Ezért fontosnak látszik, hogy a kizárólagos jogot a törvény erre legalkalmasabbnak látszó helyén megfelelően indokoljuk. Véleményem szerint tehát röviden utalni kellene arra, hogy a posta miért kapja a kizárólagos szállítási jogot. Minthogy pedig ennek oka csak a közérdek, továbbá az egységes és a lehető leggazdaságosabb üzemvezetés lehet, amely viszont a viszonylag legalacsonyabb díjszabásnak is alapfeltétele, a törvényben célszerű lenne erre hivatkozni. Ezzel pedig törvényünk olyan modern szellemet tanúsítana, amilyennel talán egy állam postatörvénye sem dicsekedhetik.

Ez volna az egyik kérdés. Jelentősnek látszik azonban a gazdasági monopólium teljes kidomborítása érdekében a másik is és pedig az állam jövedelmeire, tehát a pénzügyi jellegre utaló jövedéki kihágás teljes elhagyása és a törvény megszegésének egyszerű kihágássá való minősítése. Igaz, hogy ezzel az állam egy bizonyos jövedelemtől látzólag elesnék, ez azonban még a megreformált feljelentői jutalomrendszer mellett is oly csekély, hogy alig jöhet figyelembe. A törvény megszegését viszont a kihágás büntetése is teljes mértékben megtorolná. A legújabb, a kihágásokkal foglalkozó 1928. évi X-ik és az 1929. évi XXX-ik törvénycikkeink annyira moderneek, annyira lehetővé teszik a rendőri büntetőbíróknak a kihágások szinte egyéni elbírálását, hogy a törvény megszegői mindig a megfelelő büntetésben részesülnének.

Most már csak a monopóliummal kapcsolatban szeretnék még valamit röviden megemlíteni. A kifejezésnek a közvélemény előtt ma tagadhatatlanul igen rossz csengése van. A legtöbb ember, ha e szót hallja, mindjárt a társadalom kizsákmányolását látja lelki szemei előtt. De ne feledjük el, hogy ez az ellenszenv csak a kartelek, trösztök és más hasonló gazdasági szervezetek magánmonopóliumainak és a legrosszabb esetben is legfeljebb a pénzügyi monopóliumoknak szól, míg a gazdasági monopóliumokon senki sem talál, de nem is találhat kivetni valót. Nyugodtan elfogadhatjuk tehát, hogy a posta kizárólagos szállítási joga gazdasági monopólium, amely az állam és az alattvalók érdekeit egyformán szolgálja.

Adatok a régi Pest-Buda postatörténetéhez.

Irta: Dr. KATONA LÁSZLÓ, m. kir. postafogalmazó.

Données à l'histoire postale de l'ancien Pest-Buda.

Par le dr. Ladislas Katona, commis-rédacteur des postes r. h.

L'auteur expose, à la base de recherches d'archives, les données d'histoire postale de l'ancienne ville de Pest-Buda, la cessation des postes militaires turques, hongroises et allemandes, la création du premier office de maître de poste et, en connexion avec cela, l'historique de la nomination du premier maître de poste Pierre Salgari, le lieu et le fonctionnement du premier bureau de poste. Dans le courant du XVIIIe siècle, le plus grand problème postal fut, à Pest-Buda, le bachotage du courrier à travers le Danube, à cause de l'indolence et des prétentions exagérées des bachoteurs. L'auteur traite le refus du payement de la première indemnité forfaitaire de bachotage, puis l'introduction de cette indemnité, à la suite de doléances décennales.

A régi Pest-Buda postáit bátran sorolhatjuk az újabb időben keletkezett posták közé. Budavárát 1686 szeptember 2-án adáz harc és

hősies ostrom után Európa kereszténységéből alakult csapatok beveszik, hősiesen harcolva elesik Abdi, az utolsó budai basa s megkezdődik a német világ Budán, mely erőszakos eszközei, elnyomó törekvései és magyarelles postapolitikája miatt sokkal gyűlöletesebb, mint valamennyi hódítóé volt.

Pest-Budán a XVII. század folyamán magyar és török hadiposta működött. Gróf Paar osztrák főpostamester a Budavára felszabadításáért harcoló csapatok nyomába tábort állított fel, amelyet a békés állapotok helyreálltával állandó postaállomássá szervezett át. Így alakult át a budai hadiposta is állandó postamesterséggé a lerombolt város újjáépítése folyamán. Pest-Buda első postamestere Salgari vagy Salagáry Péter, a Bürgermeister und Postmeister címet használta, mert a felszabadító háborúban szerzett érdemei elismeréseképpen annak befejezése után Ő Szent Felsége Pest-Buda polgármesterévé nevezte ki s 1686 őszén a budai postamesterség elnyerése végett Bécsbe folyamodott. A következő év január 3-án a király még a pozsonyi kamarától kér véleményt Salgari Péterről, de postamesteri kinevezése már nem a pozsonyi kamara, hanem Bécs közbejöttével történik meg.

A pozsonyi kamara utólag értesült Salgari postamesteri kinevezéséről, valamint arról is, hogy Győr, Székesfehérvár, Buda között felállított hadipostának rendes postává való átszervezésére Buda és Eszék között új postavonal berendezésére közvetlenül az udvari kamarától kapott parancsot.

Igy szüntette meg a bécsi udvar lassanként a magyar érzésű és szellemű pozsonyi kamara önállóságát, ezzel kapcsolatban a magyar posta függetlenségét, mind az újonnan felállítandó, mind a régi posták átszervezése folyamán.

Nézzük postai életének főbb problémáit a XVIII. században. Pest-Buda első postahivatalát a Várban találjuk a mai Fortuna-utcában. Az első szálloda és vendéglő a postán utazók szállóhelye, szintén itt volt a 6-os számú házban, melynek kapuja fölött ma is Fortuna istenasszony fából faragott szobrát láthatjuk; ő volt ugyanis az utazók védelmezője. A császári és királyi tábort postahivatal szálláshelye az 1848—49-es szabadságharc folyamán ugyanitt volt.

A Bécsből induló Ordináriák, esstafféták és egyéb posták a régi postaúton jöttek Vörösvárig, innen Óbuda határán keresztül, majd a Bécsi-kapun átjutottak a Várban levő postahivatalba. Itt történt a levelek, csomagok, utasok kicserélése és a továbbmenő posták indítása, melyek közül, amint később látni fogjuk, gróf Paar generális postamester az erdélyi és bánáti posták késedelemnélküli átszállítását sürgette állandóan. A várbeli postahivatalból valószínűleg a hajdani Ferdinánd kapun át a Vár déli oldalán levő Szarvas-térre, majd innen a Tabán vagy Rácvároson keresztül a budai révhez érkezett a továbbmenő postakocsi.

Régi postatérképeinket vizsgálgatván látjuk, hogy a Pest-Budát elválasztó Duna folyón a hídjelzésnek semmi nyoma sincs, csak a két testvérváros rajza közé nyomtatott Trajectus szó, ami általmenő helyet vagy révet jelent. A két ikervárost hajóhíd, repülőhíd kötötte össze. „Ilyen szép hajóhidat még sehol sem láttam“ — írja Brown

Eduard angol utazó „és ha ismernék nyugaton az e fajta hidakat, bizony a roueni és grenoblei hidakat nem bámulnák annyira“. Volt is rengeteg baja a szép hajóhíddal a nemes város magisztrátusának. A révészekkel való küzdelem közel 200 éven át tartott, az utasok, valamint az érkező és induló posták késedelmes átszállítása, ezek gyakori megszarolása, az átszállítást végző révészek nemtörődömsége, majd italozása miatt.

Téli idő beálltával szétbontják a hajóhidat. A csomagok, utasok és postakocsik, valamint a helybeli lakosság átszállítását kompjakon és sajkáikon a révészek végzik. Hogy mily nehéz volt foglalkozásuk, ma talán csak elképzelni tudjuk. Omladozó meredek parton félig befagyott Dunán úszkáló jégtáblák és torlódások közt szállítani a nehéz postacsomagokat, postakocsit, lovaspostát, utasokat. Esik a hó, a szél által felborzolt hullámok hátán táncoló csónak vagy komp oldalán recsegve, ropogva törnek össze a zajló jégtáblák, a pesti partot ködös sötétség borítja, melyből csak a Rondellához támaszkodó városi kocsmá halavány lámpafénye tör át. Itt van az átkelés végcélja, az utasok első melegedő- és szórakozóhelye, az átszállítást végző révészek állandó tanyája.

Gróf Paar generális postamester megelégedvén a folytonos átszállítás elleni panaszokat, erélyesebb intézkedésre hívta fel a pozsonyi helytartótanácsot. A helytartótanács 1741 márciusában tartott tanácsülésén foglalkozott a Pest-budai postaátszállítást végző révészek elleni panaszokkal s Rendelést intézett a város magisztrátusához „in trajectu hore retardarum inferiorum postarum“, vagyis az átszállításnál az alsó postáknak órákig tartó késleltetéséről. Ezt olvassuk a régi írás külső címzésén.

Bölcsek és Gondosak! Irja a helytartótanács, gróf Paar generális postamester oly előterjesztést és kérelmet juttatott hozzánk, hogy legalább csak az Erdélyből és Bánátból jövő posta Ordinária elsőnek szállíttassék át az átkelésnél, mivel a budai és pesti révészek gondatlansága és nemtörődömsége miatt órákig késleltetik. Azoknak késleltetését ezenkívül még az út és híd is előmozdítja, melyet a vízáradás mindenestől leszaggat. Hogy bővebben foglalkozhasson vele, ezen szabad kir. város tanácsa, ebbeli jelentése mellett elvárjuk, hogy hajósaik kötelességüknek eleget téve, amit megparancsolnak nekik, hathatósan foganattal előmozdítsák, nehogy kötelességüket elhagyva, okot adjanak a panaszolkodóknak. Tanácsülésében foglalkozott vele a szabad kir. város magisztrátusa és megbízza a városkapitányt, hogy jelentését minél előbb tegye meg a késedelemnélküli átszállítás biztosításáról, valamint a ki- és beszállási hely rendbehozataláról, mely a rév bérlőinek volt mindenkori kötelessége. A fentemlített híd alatt a parton lévő kis építményt kell érteni, amelyre a kocsi felhajtott, hogy kompbá juthasson. A megáradt Duna, az esetleges jégzajlás nemcsak ezt a hidat, hanem az idevezető utat, partot is gyakran leszaggatta. Kövezve ekkor még a város utcái sem voltak és a révnél lévő beszállási helyet is csak agyaggal töltötték fel. Esős időben, hóolvadáskor gyakran a város közvetlen utcáiban is elakadt a postakocsi. A révnél pedig valóságos sártengerbe került. A Duna mindkét partja egyébként a két testvér város szemétkerakodóhelye volt.

A generális postamester erélyes fellépésének hatása folytán egyelőre megszűntek a panaszok, de mivel a rév bérlői gyakran változtak s a régi hajóslegények helyébe újak jöttek, a hírszolgálat gyorsasága pedig egyre fontosabbá vált, ismét foglalkozni kellett az átszállítással.

A XVIII. század folyamán nemcsak Pest-Buda postahivatalának, hanem a pozsonyi helytartótanácsnak, sőt a kamarának is egyik legnagyobb postai problémája volt a dunai postaátszállítással kapcsolatban fizetendő szállítási átalány megtagadása, majd a panaszok évtizedes ismétlődése folytán annak kezdetleges alakban való rendszeresítése.

Hiába adtak ki újabb és újabb „Rendeléseket“ a korszak építőmesterei, nem tudtak a Dunával megbirkózni: a posta átszállítása a téli időben ismét a révészekre hárult. Milyen is volt a postán utazók átszállítása 150 évvel ezelőtt a Pest-budai révnél?

„A hajóhidat egész éven át használják egész télig, míg a jégzajlás megkezdődik. Ekkor tehát el kell bontani, hogy a jég ketté ne szakítsa, ami különben elég gyakran megtörténik. Ha már egyszer a hajóhid szét van szedve, akkor csak tavasszal állítják vissza, midőn a jégzajlás megszűnt. Időközben a repülőhidat, az úgynevezett hidast használják, de ezt sem mindig és ha jég van, éppen nem. Ezek után már csak kompokkal lehet oda vagy vissza utazni. Míg a jég gyenge, addig az utazás nagyobb kompokkal történik s rendszeren 4 evezőssel közlekednek. Ha az átkelést az úszó jégdarabok nem akadályozzák, úgy 5 perc alatt a másik parton lehetünk, de ha jégár van, akkor az átkelési időt éppenséggel meg nem határozhatjuk. Ha a jégzajlás még erősebb, akkor csak kis kompokkal lehet átkelni, amelybe alig egy-két ember fér s ezeknek is le kell feküdniök. Ha útközben egy nagyobb jégtáblához érkeznek, kiszállanak s a kompot a jégtáblán átvontatják s a másik oldalán ismét a vízbe eresztik, különben pedig igyekeznek a jégtorlaszok között úgy átvergődni, ahogy csak lehet. Ez azonban eltarthat két vagy három óráig is s hozzá kivált még éjjel, igen kellemtelen, veszélyesnek is látszik, de aligha lesz az, mivel szerencsétlenségről még nincs példa.

Végre, ha megállott a jégzajlás és átfagyott a folyam, a jégen járnak át gyalog és kocsin, úgy mint nálunk. Az éghajlat és a folyam szélessége aligha engednék meg ezt, ha nem lennének a folyamon szigetek. Azért írom meg ezt a téli vízi utazást, mivel aligha hiszem, hogy Európának több fővárosa valamelyikében így lenne.

Pécsről Szegedig utazva az első állomáson a postamester már majdnem 5 éve volt hivatalban és mint biztosított, én voltam ez idő alatt az első utasa.“

A korszerű leírásból láthatjuk, hogy külön esemény volt a postán utazók küzdelmes átszállítása a pesti partra. Nemcsak a révészek, hanem maguk az utasok is résztvettek az átkelés sikeressége és gyorsasága érdekében. Mint újabb postatörténeti adat, érdekességénél fogva méltán sorolható az egyéb, utazás közben előforduló panaszok közé.

A budai postahivatal fontos ellenőrző postaállomása volt a magyarellenes hírben álló Habsburg postáknak. Német származású

vezetője, *Josephus Gössner* kedvelt embere volt nemcsak a főpostamesternek, hanem a budai tanácsnak is. Érdemei elismerésül a budai tanács felterjesztést intézett a kamarához, hogy sok évi hűséges szolgálataiért valamilyen jutalmazásban részesítsék. Erről az átszállítást végző budai révészlegények, kik naponta érintkeztek vele, másként vélekedtek. Mint Ő Szent Felsege szolgáját és személyének képviselőjét semmire sem becsülik, intézkedéseinek pedig sohasem tettek eleget.

Jelentéseit német nyelven írta s különös keverékét használta a német és a budai sváb tájszólásnak. Hivatalnokai német és cseh származásúak voltak. Magyar embert a budai főpostán, pesti fiókpostán még a későbbi évtizedekben is alig találunk; magyarázatot erre a bécsi postapolitika már ismertetett elvei adnak.

1750 áprilisában a budai postaprefektus Bécsbe intézett jelentése alapján már a m. kir. kancellária is foglalkozik a dunai posta átszállítással.

Nézzük ennek előzményeit: 1750 március 17-én Budán keltezett jelentésében írja, hogy öméltósága egy hivatalos Decrétet bocsátott ki, melynek alapján elrendelni kegyeskedett, nemcsak az én hivatalomnak, hanem Nagyszeben, Tokaj, Temesvár és Eszéknek is ide beérkező óraleveleit (Stundzettulen) átnézzem és minden egyes eltérést Bécsbe jelentsek. Ha egy nekem alárendelt postamesternél az Ordinária küldésében idő- vagy helybeli eltérést találnék, haladéktalanul Bécsbe jelentsem. Az ilyen akadályoztatásnak okáról az óralevéelhez minden alkalommal igazolást (Attestatum) kell mellékelni, amit először én használtam, mikor az óraleveleket útvonalanként összeállítva, hivatalos levelezéssel Bécsbe továbbítottam. A posta stációknak ezt futárom útján elrendeltem, sőt azt is, hogy ilyen akadályoztatás esetében az óralevélen levő megjegyzéshez tényállás leírást is csatoljanak.

Öméltósága egyben kegyesen engedje meg, hogy mit csináljanak az Ordináriák, Estafféták a dunai átszállításnál, midőn több óráig, téli időben sokszor egész napig visszatartatnak. Ugyanis a két város Buda és Pest egy repülőhíddal köttetett össze. Ezek kezelőjének Buda városától és a császári udvartól szigorúan meghagyatott, hogy az átszállításnál a legfelsőbb ügyeket vivő postajárásokat egészen különös figyelembe részesítsék és itt van a késésnek egyik legfőbb oka, mivel az átszállítás végett a postalegények addig várnak a másik oldalon, amíg Ordináriák, Staféták, utasok jönnek, vagy az előfogatok visszaérkeznek. Ezt úgy lehetne megváltoztatni, ha elrendelnék, hogy a postalegények átkelés után, gyalog vagy kifogott lovakkal kötelesek lennének azonnal visszatérni. Az említett hajóslegények tél idején nagy borravalókat (Trinkgelder) kérnek az átkelésért, így az átszállítás gyorsasága az ő önkényüktől függ. Jelentettem ezt a lehetetlen állapotot az elmúlt évben a polgármesternek, aki azt felelte, hogy az erdélyi örgróf Platz generális is panaszt emelt más helyeken és több városnál az elintézésről, majd a kegyelmes úr értesíteni fog és tekintélyt szerez az említetteknel.

A budai postaprefektus panaszát tárgyalta a m. kir. udvari kancellária és az átszállítás iránti panaszok megszüntetése végett, 1750 március 27-én ex offo ab Wiennam keltezésű „Rendelést“ intézett a pozsonyi helytartótanácsához, hogy a postai cursusok a dunai átszállí-

tásnál a hajósok által elsőnek vitessenek át. Ugyanis írja a kancellária *Josephus Gössner* postaprefektus „a benyújtott előterjesztésében igen részletesen jelenti, hogy az Ordinária és az estafféta igen gyakran órákig, téli időben pedig egész napig késleltetik, míg a hajósok a Duna túlsó partjára átszállítják. Sőt a postalegények akár Ordináriával, akár estaffétával vagy az összes lovakkal egy másik állomásról visszatérve, annyi ideig kénytelenek várni, amíg a révészeknek tetszik, hogy révhajóikon őket a túlsó partra átszállítsák. Az is megtörtént már, hogy amíg más személyeket borraivalóért átszállítottak, addig a kir. postajáratokat nem vitték át. Lehet-e a budai postaprefektusnak panaszkodni a szabad város magisztrátusánál, ahonnan olyan választ kapott, hogy a révészek nem akarják tanácsukat megfogadni. Mivel az ilyen magatartás és késleltetés folytán a király szolgájáról, anélkül, hogy előre megfontolták volna, ítéletet alkotnak, hacsak a késésnek okát nem adja. Az Ordinária ennél fogva más postahivatalokban sem tud a kitűzött időre megérkezni.“

A kir. kancellária elrendeli, hogy a pozsonyi kamara adjon parancsot, melynél fogva az Ordinária, estafféta és valamennyi postai járás amint megérkezik, a hajósok által a Duna folyó túlsó partjára azonnal átszállíttassék. Az átszállítást végző révészek legkisebb késleltetés esetén is büntetéssel sujtassanak.

Az átszállítási panaszok végleges megszüntetésével, amint látjuk, a pozsonyi kamarát bízzák meg. A kamara 1750 április 6-án keltezett szigorú hangú rendelkezésével utasítja a szabad kir. város főbíróját, szenátorait és tanácsát erélyesebb intézkedésekre, mert az Ordináriák, Estafféták késedelmes dunai átszállítását a hajósok nemtörődömsége és korhelykedése okozza, akik Ő Szent Felsége személyét képviselő szolgáját, a budai postaprefektust sem tisztelik eléggé. A fentemlített és bevádolt hajósokat korhelykedésükért és mulasztásukért igen szigorúan fedjük meg és a jövőre nézve éber vigyázással intézkedjenek, hogy az Ordináriák, Extraordináriák és más postai beneficiummal utazóknak a hajósoknál semmi hiányossága ne történhessék.

A szigorú Rendelésnek lett is foganatja, de, sajnos, a Rendelés április 6-án kelt. Ezen időpontban a két város között, mivel a jégzajlás és a fagy veszélye elmúlt, bekapcsolták a csónakokon nyugvó hajóhidat, amelyen akadály és késleltetés nélkül közlekedhettek a postajáratok. Közlekedésük az újabb téli idő beálltaig mentesítve volt a hajósok tetszésétől és önkényes eliarásától. Az átszállítás iránti panaszok erélyes intézkedések következtében megszűntek. Ily tárgyú tanácsi feljegyzést vagy újabb rendelést a következő évtizedekben nem találunk. Az 1840-es években már nem a postajáratok késleltetése, hanem az átszállítással kapcsolatban fizetendő díjak és zsarolások miatt panaszkodtak.

Újabb 100 esztendő sem hozott gyökeres változást a postai átszállítás terén. Még áll a hajóhid, melyen a két testvérváros dámái és urai látogatják egymást, de ha beáll a hidegebb idő, a kezdődő jégzajlást meg sem várva, szétbontják a hajóhidat, mely élő kapocsként fogja össze a két testvérvárost. Városkapitány uram megkezdi küzdelmét a hóval, sárral, jégzajlással, de főleg az átszállítást végző révészekkel,

mert a tanácsbéliiek minduntalan jelentéstételre szólítják fel a postai átszállítást végző révészek zsarolásai miatt.

Ezen időben a postai közlekedésnek igen fontos része volt az utas-
szállítás, amely vagy az esetről esetre indított külön postával, csak elő-
fogattal, kocsival vagy egyes vonalakon a rendszeresen közlekedő
delizsánszal történt. 1823-tól kezdve a bécsi postaigazgatás az ügy-
nevezett gyorskocsi járatot rendezte be, amely a delizsánsztól abban
különbözött, hogy lényegesen gyorsabban közlekedett, négy lóval és
megfelelő felváltással éjjel-nappal járt s tíz utast is vihetett magával.
Azokon a napokon, amikor közlekedett, a levélpostát is elvitte. A
gyorskocsik pénzt és csomagpostát is szállítottak.

A budai rév bérlői *Csesznek József* és *Depini Péter* olaszhonból
ide származott hajósmester uraimék révészlegényei a fenti postákkal
sem tettek kivételt. Hiába volt sietős útja, ha nem fizette meg az át-
szállításért a révészek által követelt borralalót, mely régi okmányaink-
ban *Trinkgeld* néven szerepel, várhatták kereskedő atyáink Pesten a
bétsi postát, vagy az amúgy is hosszú utazástól és hidegtől megdermedt
utasok a postakocsival együtt a pesti partra való átszállítást. Viszont
a sikeres ászállítás után gyakran távoztak el egy kis ivásra a *Rondella*
melletti városi kocsmába, ha a városkapitány uram felülvizsgálói nem
tartózkodtak éppen a révnél, avagy ők is inni mentek. Ilyenkör vár-
hatott a posta, utazó vagy merész látogató atyámfia, akár Pesten, akár
Budán, amíg a hajósok átszállították.

A révészek folytonos zsarolása miatt Buda szabad kir. főváros
1846. évi tanácsülésében foglalkozott a postai átszállítási díjakkal. „A
postahivatali kötegeknek és egyéb tárgyaknak tél idején, míg a hajóhíd
kiszedve vagyon, a dunáni átszállítása eránt tett intézkedéseiről tudó-
sítás tézsen“. A postakötegeknek és egyéb tárgyaknak, olvassuk az
1846. évi tanácsjegyzőkönyvben, „tél idején, míg a hajóhíd kiszedve
vagyon, a dunáni átszállításáért, valamint ezeknek be és kirakásáért
fizetendő jutalomdíj eránt erélyes tisztelettel jelenti, hogy a Pest-
budai hajóhíd haszonbérlőinek csatolt nyilatkozata szerint a kérdéses
kötegeknek és egyéb tárgyaknak átszállítása végett célirányos intéz-
kedések a városkapitány *Schmidt Ferencz* uram útján megtétettek“.
Tárgyalásai alapján *Csesznek* és *Depini* hajósmesterek úgy nyilatkoz-
tak, hogy egy átalányösszegért, 180 pengőforintokért hajlandók a leg-
jobban átszállítani a ki- és berakással együtt a postakötegeket, vala-
mint *Delizsánszot* és a paqétákat.

Pest-Buda átrovatoló postaforgalmát tekintve, nem mondható
nagyak az első átszállítási átalány 180 pengőforint összege. A híd
haszonbérletét évi 100.600 váltó, azaz 40.240 pengőforintért vette bérbe
Csesznek és *Depini*. Ők is nagyobb haszonra törekedtek, ezért a tulaj-
donképpen átszállítást végző hajóslegényeknek, minél kevesebb bért
juttattak, azok mást nem tehettek, újra elkezdtek a postát és az
utasokat zsarolni.

Schmidt Ferenc városkapitány uram jelentéséhez a város tanácsa
hozzájárult és hosszas fontolgtatás után alaposabb elbírálás végett a
főmagasságú helytartótanácsához, majd a m. kir. udvari kincstár taná-
csához felterjeszti. A kincstár tanácsa 1846 november 4-i ülésében tár-
gyalja az átszállítást és érdekes döntést hoz.

„A helybeli postahivatali kötegeknek és egyéb tárgyaknak tél idején, míg a hajóhid ki van szedve, a Dunán leendő átszállítása, valamint ezeknek ki- és berakásáért az illető hajósoknak fizetendő jutalomdíj eránt a Pest-budai hajóhid-vám haszonbérlei által benyújtott városi tanács által felterjesztett nyilatkozatából kitünvén az, hogy a révészek a kérdéses mind nagy, mind kis révbeli átszállításokért évenként 180 pengőforintokat kívánnak. Ezen összeg alapján az *átalány jutalomdíj* az említett haszonbérleőknek a kir. kincstár részéről oly módon fog kiadatni, hogy tekintettel azon körülményre, hogy a hajóhid hosszabb vagy rövidebb időre volt kiszedve, annál fogva az *átszállítás nagyobb vagy kisebb fáradozással járt-e*, a szóbanforgó jutalomdíj egyes hetek és napok után számíttasson fel.

Miután a számvevőszéki útmutatások szerint az utolsó hat évek lefolytán összesen számítva a hajóhid 77 heteken volt kiszedve és az említett 180 pengőforintot hatszorozva, erészben 1080 pengőforint summa mutatkozik. Ezen összegből a fentebb kitűzött feltételnél fogva általános jutalomdíjként egy-egy hétre 14 pengőforint és minden napra a heteken felül 2 pengőforint fog esni.

Ennélfogva a városi tanács 32.882. szám alatt kelt Intézet folytán ezennel kegyesen felszólíttatik, hogy az illető haszonbérleők oda utasíttassanak, miszerint a postahivatali tárgyak átszállításáért az általuk kívánt összeg a feljebb kijelölt mód szerint a kir. kincstár részéről elfogadtatván, egy előre bocsátott számvetés szerinti *általános jutalomdíj* kiadásáért évenként a tél múltával folyamodásukat a helybeli kir. főpostakocsi hivatal útján nyujtsák be. Egyéb eránt pedig a m. kir. udvari kincstárhoz a haszonbérleők további nyilatkozatuk felterjesztése mellett haladék nélkül jelentést tégyen.“

A kincstári határozatot foganatosítás végett városkapitány Schmidt Ferenc uramnak adták át, hogy a legközelebbi tanácsülésen jelentését nyujtsa be.

Jelenti is örömmel a nemes város tanácsának, hogy teljesen helyreállott a rend a dunai átszállításoknál, természetesen az első szállítási átalány rendszeresítése és a heti 14, ezenfelül napi 2 pengőforintok kiutalása reményében. A posta be- és kirakása, valamint átszállítása iránti panaszok egyelőre megszűntek.

A továbbmenő postakocsikat szintén átszállították Pestre, természetesen a nagyrévbeli átkeléseknél, ugyanúgy a lovaspostát is, míg a helytartótanács, amint később látni fogjuk, a révészek követelődzésének elkerülése végett, utasította a pesti postát, hogy megfelelő postakocsikat, állandóan tartson készenlétben. Így elkerülte azoknak felesleges átszállítását s ezáltal nagyban gyorsította a postaközlekedést is.

Mind a budai, mind a pesti fiókposta forgalmát tekintve, az átszállítást végző révészek bizony nehéz munkát végeztek a 16 pengőforintokért. A pesti posta ekkor még mindig fiókposta jellegű s helye az Uri-utcában, a Trattner Károly házban Nr. 612. szám alatt van.

Pesten még 1798-ban is csak fiókposta volt. A kereskedelmi területnek 1798 június 6-án tartott ülésén szóvá is tették, hogy az itteni postán rendetlenségek miatt és mert gyakornokok alkalmaztatnak, az utóbbi időben igen sok levél vész el. Indítványozta is Liedemann Sámuel, „tekintettel arra, hogy Pest kereskedelmi fővárosnak tekin-

tetik, a helytartótanács a városi tanács közbenjöttével kerestessék meg, hogy itten főpostahivatalt szervezzen és az állásokat szolid egyénekkal töltsse be. A helyzet 1803-ban sem javult, Pestről általában csak levélposta ment, pénzes és értékposta Pesten egyáltalában nem volt. Ez csak Budáról indult és pedig Bécsbe minden vasárnap reggeli 9 órakor és megjött onnan minden szerdán. Mind a levél-, mind a pénzes és értékposta ekkor még megbízhatatlan volt.

Már a 40-es években egyre fejlődik, népesedik Pest-Buda. A lassan kiépülő Dunapart két-háromemeletes házsorával máris meglepő világvárosi képet mutat.

Pest-Buda polgársága is érzi egy új nemzeti eszme átalakító vagy elsöprő viharának előszelét. Haldoklik a két évszázados *német világ* Pest-Budán. Megalakul a Lánchíd-egyesület, melynek feladata a két testvérvárost állandóan összekötő Lánchíd megépítése, ezáltal a közlekedés tökéletessé tétele, a rohamos kereskedelmi és gazdasági fellendülés következményeinek megfelelően.

A Pest-budai posta is lépést tart e hatalmas gazdasági átalakulással. Megduzzadt postaforgalmának lebonyolítására már szűk a várbeli régi postaház s úgy a város tanácsa, mint a helytartótanács állandóan foglalkozik egy új, nagyobb postaépület felállításával, de már Pesten.

„Minthogy a budai régi postaház, mint helyzetére, mint pedig épületi állapotjára nézve tovább rendeltetésének meg nem felel s így legcélrányosabb lenne, ha a felállítandó új postaház a most munkába lévő Lánchíd mellett építtetne fel. Legkegyesen meghagyja, hogy arról, valjon ezen tályékon, a Postaháznak felépítésére megkívánható 1440 négyszöglet, vagy hosszában 45, szélességében pedig 32 négyszöglet magába foglaló házhelyet minő feltételek alatt átengedhet és jelentést tegyünk, s kijelölendő telekről pedig földmérői kimérést az illető rajzzal együtt oda terjesszük fel. A helytartótanács e kegyes Intézkedésben érintett tárgyban az álló híd igazgatóságával értekezés tartatik és a főlől a nagymélt. m. kir. helytartó tanácsnak alázatos jelentés felterjesztetni fog.“

Ezeket olvassuk a tervezett új postaház építéséről az 1843 Boldog asszony hó 3-án kelt tanácsjegyzőkönyvben.

A postaátzállítást tovább vizsgálva látjuk, hogy az első szállítási átalány tökéletlensége miatt, megújultak ismét a panaszok. A kir. kincstár, amint a „Rendelésében“ láttuk, az átszállításért járó általános jutalomdíjat csak a tél elmúltával adja ki, a Budán székelő Főpostakocsi Intézet útján benyújtott folyamodvány alapján a híd haszonsbérelőinek, ami elég hosszadalmas eljárással járt. A révészek újra zsarolják a postát kísérő tisztet. A helytartótanács ismét kénytelen a város tanácsához fordulni a hajósok által „minden alkalommal más és más mennyiségben követelt díjak és tetemes zsarolások“ megszüntetése végett.

Ambár a kir. kincstár minden „ilyennemű követelésektől“ általjában mentes, mégis legfelsőbb helyen megengedett, hogy a híd haszonsbérelőinek és illetőleg a hajósoknak nem átszállítási díj fejében, melvre a postaintézet nem kötelezett, hanem a hajókban be- és kirakodási cím alatt mindaddig, míg a híd kiszedve marad, egy hétre 14 pengő

főrint s mindennapra a heteken felül 2 pengőforintban szabályoztatott jutalom nyujtassék.”

Ezen jutalomért a Pest-budai hídvám haszonbérloi 1846. évi november 27-én felterjesztett nyilatkozatukban magukat kötelezték, hogy az érintett átszállításokat minden készséggel teljesíteni fogják, mindamelllett a Főpostakocsi Intézethez 1847 aug. 22-én beadott újabb folyamodásukban úgy nyilatkoztak, „hogy az érintett általános jutalmat többé el nem fogadhatván, az eddigi gyakorlat szerint egyes és részletes fizetéseket kívánnak a révészek részére, ezentúl is fenntartani.

Miután a haszonbérlok kijelelt jószánti ajánlatot már őket illető tartozásának tekintvén, odatörekszenek, hogy a lefolyt években túlságos fizetések beszedésével elkövetett tetemes zsarolásaikat továbbra is folytathassák, a visszaélések meggátlása végett kegyesen meghagyja, miszerint a postahivatali gyors közlekedés fenntartása céljából, tekintve a méltányosságot és a kir. kincstár érdekeit, a híd haszonbérloit szerződésök e részbeni pontos teljesítésére, Pest városa tanácsával egyetértőleg komolyan szorítsa, vagy a netalán fennforgó akadályokról jelentés tétessék.”

Átiratának érdekessége, kifejezett hangsúlyozása annak az elvnek, hogy a Postaintézet ily követelésektől t. i. híd- és révpénzek „átaljában mentes” mégis méltányosságból ki- és berakodási cím alatt, mint szállítási átalányt engedélyezi a fenti összeget. Csakhogy ezt egy összegben utólag vették fel Csesznek és Depini uraimék, mint a híd haszonbérloi a kir. kincstártól, míg a tényleges átszállítást végző révészek az őket illető jutalmat nem kapták meg a haszonbérloktól s így meg lehet érteni ragaszkodásukat az esetenkénti egyes és részletes fizetésekhöz.

Régi feljegyzéseink szerint állandóan ittak a parti Rondella melletti kis kocsmában, ami nehéz foglalkozásukat, az állandó dermesztő hidegben történő folytonos posta- és utasszállítást tekintve, természetes. Ezért nagyon kellett az esetenkénti és azonnali pénzjutalom költséges életmódjuk fedezésére s ahol csak tehették, újra zsarolták a postát. Az illetéktelen jutalomdíj felszámításuk után a kamara is tiltakozik a városi tanácshoz 1848 január 7-én küldött „Intézkövényében”.

„A budai Főpostakocsi Intézet által előterjesztetvén, miként a postahivatali kötegeknek a hajóhíd kiszedése miatt a Dunán csónakokkal eszközöltetni szokott átszállításáért, az azokat kísérő tiszten a hídvámi révészek által a részökre úgyis bőven kimért jutalmon felül még mindig illetéktelen és hivatalos kimutatás szerént f. évi január hó 21-ig pengő 92 forint 33-nyi követelések vétettek meg, miért is e városi tanács oda utasíttatik, hogy a kívánt jelentést további halogatás nélkül azonnal terjessze fel. Kelt Budán a m. kir. helytartótanács 1848. évi böjtmás hó 7-én tartott üléséből.”

Schmidt Ferenc városkapitány uramat bizza meg újra a tanács a révészek panaszaiknak megvizsgálásával. Tárgyalásai, sajnos, eredménytelenül jártak, mert a révészek végkép lemondottak a kincstár által részükre engedélyezett jutalomról. Hogy miért, azt bővebben kifejti a város által felterjesztett jelentés.

Császári és királyi Fenségednek s a főméltóságú m. kir. Helytartótanácsnak teljes tisztelettel jelentjük, miképp a híd haszonbérloi az

alázattal idecsatolt kapitányi jelentés értelmében kötelességök teljesítésére felszólíttatván, feleletükben akként nyilatkoztak, miképp ők azon jutalomról, amelyet 1846-ban a nagyméltóságú m. kir. Kincstár az említett kötegeknek ki és berakása, átszállítása és kirakása fejében rendelt, azon kéressel mondanak le, hogy ezentúl a munkásokban 4 alatti árjegyzékben foglalt díjak fizetessenek, azon oknál fogva, mert az illető felvigyázók a hajósokat részint önként jutalmazták, hogy a felületes költséget beszámíthassák, részint pedig a bérlőket haszontalan költségekkel bosszúállásképpen terhelik. Amidőn is ezeket Cs. és kir. Fenségednek és a Főmélt. m. kir. Helytartó Tanácsnak elintézés kedvéért felterjesztendő, mély tisztelettel vagyunk alázatos szolgái.

A m. kir. udvari kincstár tanácsa a helytartó tanács határozatával egyetértőleg nem fogadja el lemondásukat, utasítja a városi tanácsot, hasson oda, hogy a révészek szerződésüket betartva, a már engedélyezett jutalombdíjért továbbra is szállítsák át a postát. „Intézvényük“ postaközlekedési szempontból az akkori viszonyokra nézve érdekes adatokat tartalmaz.

„Miután a kebelbeli Postakocsi Intézet réveken és vámokon fizetéstől egyáltaljában mentes és a már kijelölt szolgálatért a kebelbeli kincstártól a hajósoknak, vagy illetőleg a haszonbérlőknek ezen általános jutalom nem tartozásképpen, mint átszállítási díj, hanem csupán be- és kirakodási cím alatt, mint önkéntes adomány a bőkezűleg kimért ajánlattól hihetőleg oly célból akarnak elállni, hogy a lefolyt években magános személyeken túlságos fizetések beszédésével eddig elkövetett zsarlásikat a kir. Postaintézetre is mindinkább kiterjeszthessék, ezen városi tanács avégett felszólíttatik, hogy egyrészt a nevezett haszonbérlőket újabb követeléseikkel annál inkább visszautasítsa, mivel az általok felhozott mentség, hogy a postaszállítást vezető tiszt postakocsik és kötegek külön-külön szállítása által rajtok önként gyakorol, már azért sem alapos, mert a postakocsik, mint Pesten, mint Budán szükséges számmal tartatván, azoknak a Dunán átszállítása csak igen ritka és rendkívüli esetekben adhatja magát elő, másrészt pedig minden további önkéntes visszaéléseknek meggátlása végett minél előbb hatályos lépéseket tegyen, s különösen azon városi tisztviselők által, kiknek felügyelése alatt a Dunán általi közlekedés fenntartatik a postahivatali tárgyaknak mindenkori készséggel késedelem nélküli átszállítását pedig kellő fogamatban tartsa.“

Amint látjuk, végeredményben az első szállítási átalányt a kincstár parancsára, kényszer útján rendszeresítették.

Ugy a kincstári, mint a helytartótanácsi „Intézvényekben“, „Rendelésekben“ az első szállítási átalány hol mint borraivaló (Trinkgeld), általános jutalombdíj, kincstári jutalom, be- és kirakodási cím alatt, önkéntes adomány alakjában van megemlítve.

A 100 éven át folyó küzdelem a postaközlekedés és átszállítás állandósítása gyorsá- és biztossá tétele miatt, közeledik a befejezéshez, de véglegesen megszűntnek még a mai időkben sem mondható. Visegrád és Nagymaros közt ma is csónakkal szállítják át a postát és a csomagokat s gyakran vita tárgya, hogy jár-e pénzjutalom az átszállítást végző révésznek, vagy ingyen köteles a postát és csomagokat át-

szállítani. Kérelmét úgy az igazgatóság, mint a főszolgabírói hivatal elutasította s „be- és kirakodási“ cím alatt sem állapított meg számára „általános jutalomdíjat“.

A Pest-budai kikötőkbe mind több és több sajka és dereglye érkezik, hatalmas köveket, vaslapokat raknak ki, megkezdődik a két part feltöltése, kőfaragómesterek munkába veszik a hatalmas homokkősziklákat és szabályos kockákká formálva, megkezdik az első állandó híd, a Lánchíd építését, melyet 1849 november 20-án adtak át a forgalomnak.

Végleg szétbontják a hajóhidat, eltűnnek a révészek s egy emlékekkel ismét szegényebb lesz Pest-Buda. Így tűntek el lassankint a várfalak, kapuk, házak, minaretek karcsú tornyai s amit meghagyott a pusztító török és a még pusztítóbb német, azt magunk romboltuk le.

A két testvérváros kezd egyé alakulni, már meg van az összekötőkapocs az állandó híd alakjában, postái is hatalmas fejlődésnek indulnak s a Buda-várbeli hivatal főposta jellegét, lassan átveszi a kereskedelme és ipara folytán világvárossá fejlődő Pest. De a posták felsőbb igazgatása mindenkor Budáról történt s történik még ma is.

Felhasznált forrásmunkák:

I. Önálló kutatás alapján:

Magyar postatörténelmi okiratok a Budapest székesfővárosi Levéltárban:

Budai Tanács: Loc. ant. 1711—1775-ig.

2033. Intuitu in Trajectu hore retardatarum inferiorum postarum.

2067. Dispositionum pro cursorum Postalium promotione in Trajectum Danuby apud Nautas fundarum.

Registrum Intimata Cameralia. 1822—1848-ig.

1487. Dunai téli átszállítás.

1559. Dunai téli átszállítás.

1487. Postai kötegek átszállítása (1846. év).

1559. Postai kötegek átszállítása (1848. év).

Registrum Intimata Loc. (1844—1848-ig).

2239. Átszállítás a hajóhidon. (1844. év.)

2235. Átszállítás a hajóhidon. (1845. év.)

2269. Átszállítás a hajóhidon. (1845. év.)

3161. Átszállítás a hajóhidon. (1845. év.)

2346. Átszállítás a hajóhidon. (1845. év.)

2751. Átszállítás a hajóhidon. (1845. év.)

Budai Tanácsjegyzőkönyvek:

1840. I—II—IV.

1842. I—IV.

1845. I.

1846. I—IV.

1847. I—III.

1848. I—II.

1849. I—IV.

II. Kalendáriumok:

Trattner és Károlyi: Nemzeti Kalendárium 1823—1849-ig.

Magyarország Tiszti Névtára az 1847. esztendőre.

III. Szakkönyvek:

Dr. Hencz Lajos: A posta, Táviró és Távbeszélő Története. (1931.)

Dr. Hennyey Vilmos: A Magyar Posta Története. (1926.)

Forgalom és munkaegységek.

I.

A m. kir. posta 1934 március havi forgalma.

a) Posta									
Megnevezés	Év	Hó	Ajánlott	Értéklevelek	Betét, kézi	Posta-		Postatakarék	
			küldemények	és érték-		utalványok	és csekk be- és		
			darabszáma			darab-	összege	darab-	összege
			ezrekben			száma	ezre-	száma	ezre-
						ezre-	pengőbe	ezre-	pengőben
Feladás	1933	III.	699	38	704	717	62.009	1.274	111.878
	1934		657	38	830	838	72.395	1.496	128.099
1933. III. havá-	több	+	—	—	126	121	10.386	222	16.221
hoz képest	kevesebb	—	42	—	—	—	—	—	—
1934. III. hóban		%	6·0	—	17·9	16·9	16·7	17·4	14·5
Kézbesítés	1933	III.	718	42	720	720	62.169	311	58.498
	1934		698	41	860	826	72.970	390	75.928
1933. III. havá-	több	+	—	—	140	106	10.801	79	17.430
hoz képest	kevesebb	—	20	1	—	—	—	—	—
1934. III. hóban		%	2·8	2·4	19·4	14·7	17·4	25·4	29·8
b) Táviró									
Év	Hó	Fel-	Kéz-	Köz-	Állomások	Kezde-	Érke-	Számított helyi	Szórakoztató
		adott	besi-						
		táviratok		tok	(fővezetékek)	távolsági	távolsági	száma ezrekben	dezők száma
		darabszáma		száma	száma	beszélgeté-	beszélgeté-	száma ezrekben	száma
		ezrekben		száma	száma	sek száma	sek száma	száma ezrekben	száma
		ezrekben		száma	száma	ezrekben	ezrekben	száma ezrekben	száma
1933	III.	139	199	1.464	78.322	246	239	9.065	325.557
1934		146	208	1.479	78.010	259	249	9.594	335.895
1933. III. havá-	több	+	7	9	15	13	10	529	10.338
hoz képest	kevesebb	—	—	—	312	—	—	—	—
1934. III. hóban		%	5·0	4·5	1·0	5·3	4·2	5·8	3·2

*) A távbeszélőre vonatkozó adatok részletezése:

A budapesti egységes hálózatban ¹⁾							Vidéken			
Év	Hó	Köz-	Allo-	Kez-	Érke-	Számított helyi	Falurend-		100 nál	
							pon-	mások	demé-	érte-
		tok	ok	nye-	zett	beszélgetések	100-nál több	és	kevesebb	előfizetővel bíró
		száma	száma	zett	száma	száma ezrekben	közpon-	közpon-	közpon-	közpon-
		száma	száma	zett	száma	száma ezrekben	közpon-	közpon-	közpon-	közpon-
		száma	száma	zett	száma	száma ezrekben	közpon-	közpon-	közpon-	közpon-
1933	III.	18	47.290	78	73	8.100	79	16.932	1.367	12.335
1934		18	47.937	82	75	8.617	80	16.201	1.381	12.155
1933. III. havá-	több	+	647	4	2	517	1	—	14	—
hoz képest	kevesebb	—	—	—	—	—	—	731	—	180
1934. III. hóban		%	—	5·1	2·7	—	1·3	4·3	1·0	1·4

1) Budapest, Budafok, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestujhely, Rákospalota, Ujpest.

II.

A m. kir. posta személyzete által 1934. március havában feldolgozott munkaegységek.

Munkaegységek megoszlása	Év	Hó	Munkaegységek száma ezrekben					1933. III. havához képest 1934. III. hóban hány %-kal több vagy kevesebb*)				
			posta	táv-író	távbeszélő	rádió	összesen	posta	táv-író	távbeszélő	rádió	összesen
	1933	III.	16.134	1.781	6.460	912	25.287					
	1934	III.	18.366	1.860	6.326	941	27.493	+13·8	+4·4	-2·1	+3·2	+ 8·7
Budapesten	1933	III.	6.729	743	4.006	322	11.800					
	1934	III.	7.396	785	3.797	330	12.308	+ 9·9	+5·7	-5·2	+2·5	+ 4·3
Vidéken	1933	III.	9.405	1.038	2.454	590	13.487					
	1934	III.	10.970	1.075	2.529	611	15.185	+16·6	+3·6	+3·1	+3·5	+12·6
Kincstári hivataloknál	1933	III.	10.673	1.248	5.470	576	17.967					
	1934	III.	11.991	1.303	5.312	601	19.207	+12·4	+4·5	-2·9	+4·3	+ 6·9
Postamesteri hivataloknál	1933	III.	5.270	521	978	336	7.105					
	1934	III.	6.152	544	1.001	340	8.037	+16·7	+4·4	+2·4	+1·1	+13·1
Postaügynökségeknél	1933	III.	191	12	12	—	215					
	1934	III.	223	13	13	—	249	+17·0	+5·7	+11·8	—	+16·1

*) A % a munkaegységek pontos (ki nem kerekített) számának viszonyát jelzi.

A postaszemélyzet által a távbeszélőszolgálatban végzett munka értékelése azonban időközben módosult, amennyiben Budapesten számlált helyi beszélgetésenként 1933. március hónapban 0.40, míg 1934. március hónapban már csak 0.35 munkaegység volt felszámítható. A távbeszélő munkaegységekből tehát azt, hogy a távbeszélő forgalom és ezzel kapcsolatban az

összforgalom is 1933. március havához viszonyítva 1934. március hónapban nagyobb volt-e vagy sem, csak akkor lehet megállapítani, ha mindkét hónap távbeszélő forgalmát azonos (1934. március havi) értékkel fejezzük ki munkaegységben. Ennek a műveletnek elvégzése után a munkaegységek száma így alakul:

A munkaegységek megoszlása	Év	Hó	Munkaegységek száma ezrekben					1933. III. havához képest 1934. III. hóban hány %-kal több vagy kevesebb				
			posta	táv-író	távbeszélő	rádió	összesen	posta	táv-író	távbeszélő	rádió	összesen
	1933	III.	16.134	1.781	6.069	912	24.896					
	1934	III.	18.366	1.860	6.326	941	27.493	+13·8	+4·4	+4·2	+3·2	+10·4

A távbeszélőforgalom tehát 1934. március havában 4.2 százalékkal és ezzel kapcsolatban a posta összforgalma 10.4 százalékkal nagyobb volt, mint 1933. március havában.

A távbeszélő munkaegységeket illetően még megemlítjük, hogy az önműködő gépi berendezésre átalakított távbeszélőhálóza-

tokban kézierő helyett gépierővel végzett kapcsolási munka a II. sz. táblázatban kifejezésre nem jut. Az 1934. március hónapban gépierővel végzett munka 4,060.124 kézierővel feldolgozott munkaegységnek felel meg, vagyis az automatizálás következtében a postaszemélyzet munkája ennyivel lett kevesebb.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

22. *A postamesteri hivataloknál a raktárkönyvben a hó végén készített anyagmérlegben:*

1. *Maradványküldemények darabszámának helyességét nem zavarja-e az a körülmény, hogy a következő havi raktárkönyvbe az A. 3. Szab. 91. §. 7. pontja szerint az előző havi maradványküldemények közül csak azokat kell beírni, amelyeket portó vagy egyéb díj terhel?*

Felelet: Nem.

Az A. 3. Szab. 118. §. 9. pont 3. bekezdése szerint az anyagmérleg felmentési oldalán ugyanis a tárgyhóban kézbesített, továbbá az után- vagy visszaküldött, tévesen irányított, majd végül a hóvégi maradvány (még nem kézbesített stb.) küldemények darabszámát kell feltüntetni, tekintet nélkül arra, hogy a maradványküldeményeket portó vagy egyéb díj terheli-e vagy sem, s így átfirták-e azokat a következő havi raktárkönyvbe vagy sem. E rendelkezés kifejezetten és félremagyarázhatatlanul megmondja, hogy az anyagmérlegben maradványként az összes, azaz a raktárkönyvbe az A. 3. Szab. 91. §. 7. pontja alapján, „M” betűvel jelzett tételek szerepelnek. Ez a rendelkezés olyan egyszerű és világos, hogy annak alapján az anyagmérleg összeállítása és helyességének ellenőrzése semmi nehézséget nem jelent. Ha ugyanis az anyagmérleg maradványának helyességét akarjuk ellenőrizni, semmi mást nem kell tenni, mint a raktárkönyv jegyzet rovatóban „M” betűvel megjelölt tételeket megolvasni. Ennél az egyszerű kezelési eljárásnál félreértésről, vagy különösebb nehézségről igazán alig lehet beszélni.

2. *Ha a díjjal nem terhelt és maradványként át nem vezetett küldeményt a következő hóban után- vagy vissza kell küldeni, akkor ez az után- vagy visszaküldött küldemény melyik havi anyagmérlegben és annak milyen tételeként szerepel?*

Felelet: Az ilyen küldemény darabszám szerint a tárgyhónapban az anyagmérleg felmentési oldalán maradványban szerepel, a következő havi anyagmérlegben pedig annak kezdő maradványaként a megterhelésbe kerül át. Vissza- vagy utánküldés esetében pedig a tárgyhónapot követő havi anyagmérleg felmentésének után- vagy visszaküldött rovatóban szerepel felmentésként.

Az anyagmérlegben ugyanis a maradványküldemények darabszámát, tekintet nélkül a küldemények további sorsára, fel

kell tüntetni. Ezért szerepel tehát minden maradványküldemény a tárgyhavi, majd a következő havi anyagmérlegben, mint hóvégi, illetőleg mint kezdő maradvány. Természetesen az előző hónapban maradványként szereplő küldemények sorsa a következő hónapban dől el s aszerint, ha például az előző havi maradvány küldeményeket kézbesítik, azok a kézbesített küldemények között, — ha után- vagy visszaküldik, — az után- vagy visszaküldött küldemények között kerülnek felmentésbe.

Az után- vagy visszaküldött küldemények darabszámának ellenőrzése az anyagmérlegben más azoknál a hivataloknál, amelyek ezekről a 320. sz. ny.-on előjegyzést vezetnek s más azoknál, amelyek ilyen külön előjegyzést az A. 3. Szab. 132. §. 6. p. értelmében nem vezetnek. Az előjegyzést vezető hivataloknál a darabszám megállapítása egyszerűbb, mert csak az előjegyzést kell megtekinteni. Az előjegyzést nem vezető hivataloknál ellenben mind a tárgyhavi, mind az előző havi raktárkönyvet meg kell nézni és a kettőből vett adatok együttes összege adja a helyes darabszámot. Nyomatékosan hangsúlyozzuk azonban, hogy az előző havi raktárkönyvből nem az összes után- vagy visszaküldött, hanem csakis azokat a küldeményeket kell figyelembevenni, amelyeket a hó végén „M” betűvel jelöltek meg. (Be-küldött kérdés).

23. *Bíróságokhoz intézett beadványok, keresetlevelek, kérvények stb. mielőtt még a bíróság kezelésében megfordultak volna, mint periratok üzleti papírként postára adhatók-e?*

Felelet: Nem.

A Postaüzleti Szabályzat 30. §. 1. pontjában foglaltak szerint üzleti papírként szállíthatók az egészben vagy részben kézzel (írógéppel) írt vagy rajzolt olyan iratok és okiratok, amelyeknek aktuális és személyes jellegük nincs. Ilyenek a régi keltű nyitott levelek és levelezőlapok, amelyek eredeti rendeltetésüket már elérték, a periratok stb.

Az Üzletszabályzat idézett rendelkezése szerint annak elbírálásánál, hogy valamely küldemény üzleti papírként szállítható-e vagy sem, az aktuális és személyes levelezési jelleg a döntő. Az Üzletszabályzat tájékoztatás céljából példákat sorol fel azokról az iratokról, amelyek — ha nem képeznek egyébként aktuális és személyes levelezést — üzleti papírként szállíthatók.

Kétségtelen, hogy a példaképen felsorolt okiratoknál — természetüket tekintve — az aktuális és személyes levelezés jellegéről általában rendszerint nem is lehet szó. Ez azonban nem jelenti azt, hogy egyes esetekben — ha az aktuális és személyes levelezési jelleg szembeszökő — arról ne beszéljünk és, hogy annak alapján az üzleti papírként való szállításról ne döntünk. Éppen ezért a periratoknak üzleti papírként való elfogadásánál is az aktuális és személyes levelezés jellegének vizsgálata alapvető fontosságú. Tehát nem az összes periratok küldhető üzleti papírként, hanem csak azok, amelyeknek már nincs aktuális és személyes levelezés jellegük. A bírósághoz intézett beadvány akkor veszi el aktualitását és személyes levelezési jellegét, amikor az a címzett bírósághoz már beérkezett. Ha tehát ilyen — már iktatott beadványt — továbbküldenek, akkor azt üzleti papírként lehet postára adni. Nem lehet azonban üzleti papírként elfogadni a bíróság által még nem iktatott beadványt, mert az aktuális és személyes levelezés jellegű, nevezetesen az ügyfélnek konkrét kérelmét, bejelentését tartalmazza. (110.894/1934. IX. 4.)

24. A Tb. Ü. Sz. 52. §-a szerint a távolsági forgalomban távbeszélő-meghívások kérhetők.

A gyakorlatban azonban a budapesti helyközi központ a Budapest környékén levő városokba (Újpest, Kispest, Pestújhely, stb.) meghívásokat nem fogad el, mert az automatizálás következtében ezek a városok most a budapesti helyi távbeszélő-hálózatba tartoznak.

Szabályszerű-e a helyközi távbeszélő-központ eljárása, illetőleg elfogadható-e az indokolása?

Igen!

A Tb. Ü. Sz. 52. §. 4. pontja szerint a meghívás helybe nem, hanem csakis más helyre szólhat. E rendelkezés betűszerinti értelmezése mellett Budapestről Újpest, Kispest és Pestújhely stb. területére, sőt viszont is lehetne meghívást feladni.

Amde a felsorolt városok Budapesttel egységes távbeszélő hálózatba tartoznak s ezért egymással való forgalmukat, helyi viszonylatnak kell tekinteni.

Illetékes helyen szó volt arról, hogy a meghívások a budapesti egységes hálózat területén, tehát a helyi forgalomban is rendszéresíttessenek. A kérdést azonban csak körülményesen és nehézkesen lehetett volna megoldani, s ezért a helyi meghívást egyelőre nem engedélyezték. (Beküldött kérdés.)

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Postakocsis által okozott kár megtérítése iránti kereset értékre tekintet nélkül nem tartozik a törvényszék hatáskörébe.

T... L... havibéres postakocsis 1929. évi december hó 4-én a Rákóczi út és Nagykörút keresztezése előtt az általa hajtott postai kézbesítőkocsi rudjával elütötte az ott szolgálatot teljesítő közlekedési rendőrt.

A megindult bünvádi eljárás során a budapesti büntető kir. törvényszék a postakocsist a Btk. 310. §-ába ütköző és annak második bekezdése szerint minősülő gondatlanságból okozott súlyos testisértés vétsége miatt 80 pengő pénzbüntetésre ítélte.

A rendőr a balesete következtében előállott 171 pengő kárának megtérítése iránt a m. kir. kincstár és a postakocsis ellen a budapesti kir. törvényszéknél pert indított. A keresettel szemben a kincstár jogi képviselője a Pp. 180. §. 3. pontja alapján pergátló kifogást emelt. A törvényszék pedig a következő ítéletet hozta:

A kir. törvényszék helyt ad I. rendű alperes pergátló kifogásának, megállapítja hatáskörének hiányát, ami a Pp. 180. §. 3. pontjában megjelölt pergátló körülmény és a Pp. 182. §-a alapján a pert mindkét alperessel szemben megszünteti, Kötelezi felperest, hogy I. rendű alperesnek 5, azaz öt pengő perköltséget 15 nap alatt fizessen meg.

Indokok:

Felperes keresetében előadta, hogy T... L... postakocsis lófogató postakocsival Budapesten 1929. december hó 4-én a Nemzeti Színház előtt öt elgázolta, ami által neki 170 pengő kárt okozott, amit felperes alperesektől követel.

I. r. alperes a Pp. 180. §. 3. pontja alapján pergátló kifogást emel, mert a postakocsis nem állami tisztviselő és így a Pp. 2. §. 2. és 3. pontjában megjelölt hatásköri ok sem forog fenn.

A kir. törvényszék a felek egyező előadása alapján megállapítja, hogy felperes

a II. r. alperes (postakocsis) által okozott kár megtérítése iránt perel, a postakocsis pedig nem állami tisztviselő, ezért a kir. törvényszék helyt ad I. r. alperes pergátló kifogásának, megállapítja hatáskörének hiányát, a pert megszünteti és felperest I. r. perköltségének megfizetésére kötelezi.

A kir. törvényszék megállapítja, hogy II. r. alperes szabályszerű idézésre nem jelent meg, minthogy azonban a jelen perben a Pp. 80. §. esete forog fenn, az I. r. alperes cselekményei a II. r. alperessel szemben is hatályosak, ezért a kir. törvényszék a pert a II. r. alperessel szemben is megszüntette.

Az ítélet ellen felperes fellebbezéssel élt. A budapesti kir. ítélőtábla a következő ítéletet hozta:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja s arra kötelezi felperest, hogy I. r. alperesnek 6 pengő, a II. r. alperesnek 5 pengő fellebbezési eljárási költséget 15 nap alatt megfizessen.

Indokolás:

A kir. ítélőtábla a fellebbezést a Pp. 513. §-a alapján szóbeli tárgyalás kitűzése nélkül nyilvános előadás alapján intézte el, —

és a helyesen megállapított és meg nem támadott elsőbírósági tényállást a Pp. 515. §-hoz képest irányadónak tekinti és jogi döntését indokai alapján helybenhagyta, a fellebbezésben felhozottakra tekintettel még a következő okokból is.

A Pp. 2. §. 2. és 3. pontja nem a közigazgatási hatóság hatáskörével szembeállítva, hanem csak a rendes bíróságok (járásbíróság és törvényszék) egymás közti viszonyában szabályozza a bírói hatáskört.

a Pp. 2. §. 2. pontja csak az államnak, mint közjogi testületnek szorosan vett állami teendők ellátására hatósági jogkörrel felruházott tisztviselők felelősségének kérdésére terjed ki, —

és a bírói gyakorlatban állandóan alkalmazott jogszabály az, hogy az állam azért a kárért, melyet állami tisztviselő hivatalos eljárásában, akár cselekvés, akár mulasztás által másnak vagyonaiban szándékosan vagy vétkes gondatlanságból okozott az általános magánjog és a Pp. 2. §. 3. pontja értelmében a rendes bíróságnál perelhető és a per a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

Az alperes, mint a m. kir. posta-kincstár alkalmazásában álló postakocsis nem tekinthető az előbb körülírt önálló intézkedési joggal felruházott állami tisztviselőnek, állami szervnek,

az általa okozott kár megtérítése iránti per nem vonható a Pp. 2. §. 3. pontja alá

és tekintet nélkül az értékre a törvényszék hatáskörébe.

A fent kifejtettekből következik, hogy ez a döntés nincs ellentétben a fellebbezésben felhozott P. 1943/1915. számú határozattal, hogy állami postaalkalmazott által a telefonvezeték szerelése közben elkövetett mulasztással okozott kár megtérítése iránt a kincstár ellen indított kereset a Pp. 2. §. 3. pontja alapján a törvényszéki hatáskörbe tartozik.

A felperes fellebbezése sikerre nem vezetett, ezért őt a kir. ítélőtábla az ellenfélnek okozott fellebbezési eljárási költségben a Pp. 508. §-a alapján marasztalta.

*

Napibéres alkalmazott járandóságának érvényesítése nem tartozik bírói útra.

M.... M.... postakocsist a m. kir. postaállomás, mert a szolgálat követelményeinek nem felelt meg, szabályszerű felmondás mellett a szolgálatból elbocsátotta. Nevezett erre a m. kir. kincstár ellen havi 120 pengő járadék iránt pert indított, mert a szolgálat teljesítés közben tüdőbajt kapott és ezért nem tudta szolgálatát kifogástalanul ellátni. A megtartott tárgyalás alapján a budapesti kir. törvényszék a következő ítéletet hozta:

A kir. törvényszék megállapítja a Pp. 180. §. első pontjában megjelölt pergátló körülmény fennforgását, mert a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozik a polgári perútra, azért a pert e helyütt megszünteti s kötelezi felperest, hogy az alperesnek 50 azaz ötven pengő perköltséget 15 nap alatt fizessen meg.

Indokok:

Felperes keresetében előadta, hogy mint postakocsis szolgálata közben 1929. telén tüdőbajt kapott, amiért elbocsájtották, emiatt havi 120 pengő járulék iránt perel.

Alperes rámutatott a Pp. 180. §. első pontjában megjelölt hivatalból figyelembe veendő pergátló körülményre, bár pergátló kifogást nem emelt.

A kir. törvényszék az 5. alszámú előkészítő irat mellett becsatolt ./. alatti nyilatkozatból megállapítja, hogy felperes 1918. szeptember 17-től mint napibéres postakocsis volt alkalmazva. Felperes tehát a 3.000/1927. M. E. rendelet 11. fejt. 14. pontjának 5. bekezdése szerint 5 évig ideiglenes alkalmazottnak tekintendő, akit ezen időn belül bármikor indokolás nélkül el lehet bocsájtani. Az 1928. évi 2.300. M. E. sz. rendelet 6. pontja szerint az állami rendszerű napibéres kisegítő szolgáltnak, amely kategóriába felperes is tartozik, be-

tegség okozta szolgálatképtelenségük esetén járandóságai tekintetében az elsőfokon alkalmazó hatóság határoz, a jogorvoslatok tekintetében pedig a szolgálati járandóságukra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ilyen kérdésekben tehát a határozathozatalra minden más eljárás kizárásával az illetmények megállapítására hivatott közigazgatási hatóság, végsőfokon a miniszter illetékes. Az ilyen igények érvényesítése egyáltalában nem tartozik a polgári perútra. Ezért a kir. törvényszék hivatalból megállapította jelzett pergátló körülmény fennforgását és a pert a Pp. 181. §-a értelmében e helyütt megszüntette és felperest a Pp. 424. és 425. §-ai értelmében az alperes perköltségeinek a megfizetésére kötelezte.

A felperes az ítélet ellen fellebbezéssel élt és a budapesti kir. ítélőtábla a következő ítéletet hozta:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét helybenhagyja.

Indokolás.

A kir. ítélőtábla elfogadta az elsőbíróság által a tárgyalás és bizonyítás anyagának helyes mérlegelése mellett megállapított tényállást, mégis azzal a helyesbítéssel, hogy a /- alatti nyilatkozatból megállapítja, hogy a felperes 1928. évi szeptember hó 17. napjától volt felfogadva mint napibéres postakocsi, —

és az elsőbíróság jogi döntését megfelelő indokainál fogva hagyta helyben.

Nem helytálló felperesnek az az egyedüli fellebbezési támadása, hogy alperes a pergátló kifogással elkésett azért, mert azt az érdemleges ellenkérelmének előterjesztése és perbeocsátkozása után terjesztette elő, —

ugyanis az alperes pergátlókifogást kifejezetten elő nem terjesztett, hanem csak rámutatott a hivatalból figyelembe veendő pergátló körülményre,

már pedig azt a pergátló körülményt, hogy a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozik a polgári perútra, a Pp. 180. §. utolsó bekezdése értelmében az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe kell venni.

*

A telefon áthelyezési díj visszatérítése polgári per útra nem tartozik.

Sz.... E.... távbeszélő előfizető távbeszélő állomásának áthelyezését kérte. Minthogy azonban az állomása közben más helyre helyeztetett át, az igazgatóság az előfizető számláját 18 pengő 93 fillér tényleg felmerült költséggel megterhelte és

az tőle beszédett. Az előfizető a beszédett 18 pengő 93 fillér visszatérítése iránt pert indított. A megtartott tárgyalás alapján a bíróság a következő ítéletet hozta:

A kir. járásbíróság a pert megszünteti és végrehajtás terhével kötelezi felperest, hogy alperesnek 15 nap alatt 8, azaz nyolc pengő perköltséget fizessen meg.

Indokolás.

A kereseti kérelem, alperes pergátló kifogása és peresfelek egyéb tényállításai tekintetében a bíróság utal a jegyzőkönyv és periratok tartalmára.

Felperes azon a címen kérte keresetében az alperest 18 pengő 93 fillér tőke és jár. megfizetésére kötelezni, hogy az alperes a felperes által B. alatt becsatolt távbeszélő számlában jogtalanul számított fel a részére 18 pengő 93 fillért kitevő telefon áthelyezési költséget, amit utóbb az alperes részére be is fizetett.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1927. évi február hó 25. napján kelt 562. számú rendeletével életbeléptetett Távbeszélő Üzleti Szabályzat 3. §-ának 5. pontja értelmében, ha az előfizető pert indít, bírói eljárás és döntés alá nem tartoznak a díjak megállapítása vagy beszédése tekintetében felmerülhető vitás esetek, hanem ily esetekben, illetve a Szabályzat 57. §-ának 8. pontja értelmében a távbeszélőt igénybe vevő felek az általuk helytelenül beszédettnek, illetőleg felszámítottak vélt díjak visszatérítése ügyében Budapesten a távbeszélő díjbeszedő hivatalnál beadandó felszólalással élhetnek.

Jelen esetben a felperes keresetét a B. alatti tanúsága szerint jogtalanul beszédett 18 pengő 93 fillér áthelyezési költség visszatérítése iránt indította és mivel a Szabályzat 17. §-ának 1. pontja értelmében ez nem is költség, hanem áthelyezési díjnak minősül, nyilvánvaló, hogy ez is az 57. §. 8. pontjában ugyan kifejezetten meg nem említett és a 3. §. pontjában általánosan megemlített díjak közé tartozik annál is inkább, mivel, miként ez a B. alattiból is kitűnik, az a távbeszélő és díjbeszedő hivatal által számított fel és nyilvánvaló, hogy a fenti rendelkezés értelmében bírói eljárásnak helye ennek visszatérítése tárgyában nem lévén, alperes pergátló kifogását, mint a Pp. 180. §-ának 1. pontján alapulót helytállónak tekintve, annak helyt adni és a Pp. 182. §-ának első bekezdése alapján a pert megszüntetni kellett.

Közli: Dr. Tajthy József.

*

A „Magyar Posta“ 1934. évi április havi 4-ik számában „a postautalványok kézbesítéséből eredő kártérítési kötelezettség“-re

vonatkozólag közölt jogesetben a budapesti kir. törvényszék indokolása szerint a m. kir. postának nincsen olyan szabályzata, mely a K. T. 407. §-a alapján a címzettet megillető kártérítési jog érvényesítését általában kizárná és hogy a m. kir. posta a ki nem fizetett postautalványok összegéért 3 éven belül csak abban az esetben felel, ha a küldemény iránt a feladástól számított egy éven belül írásbeli vagy szóbeli panasz tétetett.

Ehhez az ítéleti indokoláshoz pótlólag meg kell jegyezni, hogy evvel a bírósági megállapítással szemben a P. Ü. Sz. 137. §. 23-ik pontjában foglalt rendelkezés a m.

kir. postánál a K. T. 407. §-ában foglalt alkalmazását kizárja. Az idézett pont szerint a kártérítési igény a küldemény feladóját illeti meg. A címzett tehát a m. kir. postával szemben kártérítési igénnyel általában nem léphet fel, kivéve, ha a sérült csomagot a kártérítési igény fenntartásával vette át, vagy pedig ha a feladó kártérítési igényét reá engedményezte. A helyesbített 22-ik pontban foglaltak szerint pedig a m. kir. posta a ki nem fizetett postautalványokért a befizetés napját követő 3 évig felel, ha a meglévő okmányokból a befizetés megtörténte megállapítható.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Angolország.

Az angol postaigazgatás most folyamatban lévő újjászervezése keretében vezérigazgatóvá nevezték ki T. M. Banks ezredes s így ő az első, aki az angol postánál ezt a címet viseli. Az új vezérigazgató azelőtt magántitkára volt nyugalomba vonult elődjének, Sir Evelyn Murray-nak, aki még a „Secretary to the Post Office” címet viselte, valamint még előbb négy egymást követő Postmaster General-nek, akik mint a kormány tagjai, minden kabinetválság alkalmával megválnak hivataluktól. Mindezen állásaiban fellebbvalói legteljesebb elismerésére működött. Katonai pályafutását a legalacsonyabb fokozatban kezdte, a világháborúból a legmagasabb kitüntetésekkel díszítve került ki és 1931-ben tartalékos ezredes lett. Most mindössze 42 éves.

Egyidejűleg helyettes vezérigazgató (Deputy Director-General) lett T. R. Gardiner, aki 1926. óta a londoni igazgatóság vezetője volt. Ötvenedik életévében van; postai pályafutását 1906-ban kezdte, kerületi igazgatóságoknál, majd a központnál teljesített szolgálatot és fokról-fokra haladva érte el mai magas méltóságát. (P. Z. 1934. 2.) (ifj. Kovács.)

Az angol birodalom hajójáratának útjától távoleső területek postazárlatai igen különös módon kerülnek rendeltetési helyükre.

Azok az utasok, akik az Atlanti Óceán hajóin utaztak, tanui lehettek annak a szokatlan eljárásnak, amellyel az Azori szigetek postáját kezelték. Ezek a szigetek, amelyek több ezer mértföldre fekszenek az

anyaországtól és amelyeknek kikötőit csak kevés hajó keresi fel, ősi módon kapják a külvilág értesítéseit. A postát hozó hajón a leveleket hordóba rakják és ezt a hordót a vízre bocsátják. Erről fűtyszóval értesítik a parton tartózkodókat. Erre kezdetét veszi az evezős verseny. A versenyző csónakok célja a vízrebocsátott hordó, melyet egy rúdon lobogó zászló tesz szembevetővé. Az, aki először éri el a hordót, ezt diadalmasan a fayali postahivatalba viszi, ahol tiszteletdíjban részesül.

A Cocos szigeteken hasonlóképpen a posta szállításához hordót használnak. Itt a postajárat igen bizonytalan időközben jelentkezik, mert a szigets csoport a tengeri hajók útjától távolesik. Postazárlattal érkező hajó sok izgalomra ad alkalmat. Ilyenkor a vízre bocsátott csónakba európaiak és bennszülöttek helyezkednek el és a csónakhoz kötik a szigeti postával megtöltött hordót. Amikor a csónak a hajó közelébe érkezik, a bennszülöttek — akik úgy úsznak, mint a halak — a víz alá merülnek és a magukkal hozott hordót a hajó hordójával kicserélik. Ez a művelet azonban igen nagy veszéllyel jár, mert a hajó körül állandóan cápák leselkednek.

A Tonga szigetekhez tartozó Niuafou szigetre szóló posta útjának befejező részét óntartályban teszi meg. Az állandó erős hullámverés lehetetlenné teszi a kikötést. A tartályt, melynek nyílásait pecsétviasszal vízhatlanná teszik, a hajófedélzetről a part felé tartó erős áramlatba vetik. A partról az egyik bennszülött a vízbe ugrik és a tartály elé úszik, ezt kifogja és a fején a partra hozza. A „leadás” ezen szokatlan módjából származik ennek a szigetnek csúfneve: „Ó-Kanna (Tin-Can) sziget.” (The Post.) Dr. L. B.

Ausztria.

Az osztrák kormány hivatalos lapjának egyik legutóbbi száma fontos intézkedéseket tartalmaz a közalkalmazottakra vonatkozóan. A rendelet megállapítja a nyugalom és közbiztonság ellen vétő, valamint a kommunista, nemzeti szociálista vagy demokrata párthoz tartozó, illetőleg terrorcselekményben bűnös köztisztviselőre kiszabandó büntetéseket. Az intézkedések joghatálya nemcsak a tényleges szolgálatot teljesítőkre terjed ki, hanem mindazokra, akik az államtól bármi címen közszolgálati viszonyból folyó jövedelmet húznak.

A büntetés: a szolgálatból való azonnali elbocsátás az összes illetmények, valamint a szolgálati viszonyal együtt járó minden jogigény egyidejű elvesztésével. Az eljárás folytatására a szövetségi kancellári hivatal illetékes. A büntetés hatálya természetesen azokra a kedvezményezésekre is kiterjed, amelyeket a megbüntetett hozzátartozói az illető szolgálati viszonyaiból kifolyólag élveztek.

Az érdekeltnek a büntető határozat ellen három napon belül felszólamlási joga van; ilyen ügyekben a kancellári hivatal mellé rendelt — elnökből és négy tanács tagból álló — tanács szótöbbséggel határoz. A tanács tagjait a szövetségi kancellár jelöli ki; tevékenységük viselt hivataluktól teljesen független, semmiféle utasításhoz kötve nincsenek. Ha a kancellári hivatal az említett büntetést nem szabja ki, akkor az illető alkalmazott ellen a rendes fegyelmi eljárást kell folyamatba tenni. A rendelet 1934. június végéig marad érvényben; határozmányai a bírói karra nem vonatkoznak. (P. Z. Ztg. 1934. 6.)

(ifj. Kovács.)

Egyiptom.

Postakiállítás Kairóban. A Kairóban tartott tizedik világpostakongresszus alkalmával nemzetközi postakiállítást nyitott meg az egyiptomi kormány. A rendkívül érdekes kiállítás áttekinthető, ügyes összeállításban mutatta be a hírközlés ügyének fejlődését, a legrégebb időktől a tizedik kongresszusig bezárólag. Talán legérdekesebbek a kiállítás anyagának azok a darabjai, melyek a posta és egyúttal az emberiség őskorából maradtak ránk. Ilyen például egy Krisztus előtt 2000-ből való hieroglifekkel cserépre írt levél a hozzátartozó nagy, szintén cserépből készült borítékkal. Lehetett látni pálmalevéltre írott levelet, tevecsontra vésett üzenetet, levélpapírnak használt állatbőröket. Hogy a rendszeres postakezelés nem a legújabb kor eredménye, arra bizonyíték egy Krisztus előtt 259-ből származó, El Heihában

talált lelet: jegyzék a királynak érkezett és az általa feladott levelekről. Rendkívül érdekes volt az őskori titkos levelek osztálya. A rómaiak tudvalevően lenyírták hírvivőjük haját, a közleményt a fejbőrre írták, azután vártak, míg a küldönc haja annyira megnőtt, hogy az írást teljesen eltakarta, akkor azután útnak indították. A címzettnek azután ismét le kellett nyírnia a haját az élő levél fejről, hogy az üzenetet elolvashassa. A kiállítás bemutatta a spártaiak titkos levelezésének módját is. Ezek bizonyos meghatározott alakú és méretű fadarabra hosszú szíjat tekertek. Az így előállított bőrfelületre írtak, majd a szíjat letekerték és elküldték a címzettnek, aki hasonló fadarab segítségével a levelet elolvasta. (P. Z. 1934. 2.)

(ifj. Kovács.)

Esztország. Az 1932 április elsején záruló eszt költségvetési év végén az országban működő postai szervek száma 3373 (+ 2%) volt, amiből 2660 esik ügynökségekre.

A postaforgalom érdekesebb számadatai a következők:

Belföldön 29.027,690 levélpostai küldemény, 18.280,916 hírlap, 70,842 postacsomag.

A külfölddel való forgalomban feldolgoztak 8.011,366 bejövő és 4.918,785 kimenő küldeményt. Külföldről érkezett 575,133, külföldre indult 52,350 hírlap. Beléptettek 63,511, kiléptettek 20,779 darab csomagot.

Az 1930/31. évi adatokkal való összehasonlítás eredményeképpen megállapítható, hogy az eszt posta forgalma 7,8 százalékkal esett vissza, külön a hírlapforgalom 3,2 százalékos, a csomagforgalom pedig 13 százalékos hanyatlást mutat.

A belföldi posta- és távirati utalványok száma összesen 513,031, 17.120,600 korona összeggel, a külföldieké 65,635 darab 1.607,380 koronával. Ez összesen 578,666 (— 1,7%) utalvány 18.727,980 korona értékben (— 12,5%).

A légipostával továbbított levélzárlatok súlya: indított anyag 233,5 kg, érkezett 1475,5 kg, a küldemények összdarabszáma pedig 36,070 volt. Indítottak 64,7 kg légi-postai csomagot, érkezett 522,5 kg, a darabszám összesen 171.

A posta, táviró és távbeszélő jövedelmei összesen 5.104,971 koronát tesznek ki, míg az összes kiadások 4.425,944 koronára rúgnak. A fölösleg tehát 679,027 korona. A bevételekből a postaszolgálatra 2.602,125 korona esik; ebből 633,400 korona a tiszta nyereség. (U. P. 1934:1., ifj. Kovács.)

Finnország. A faluzó levélhordó szolgálat kezdetei Finnországban az 1890. évi nyúlnak vissza, amikor is ezt a szolgálatot egyelőre kísérletkép 12 útvonalon részint

gyalogos, részint lovasított küldönccel be-
rendezték. Az új szerv teljes mértékben
beváltotta a hozzá fűzött reményeket.
Ezért a kísérleti év lejártával véglegesít-
ették és a körzetek számát szaporították.

1906-ban új szolgálati szabályzatot
adott ki az igazgatás a faluzó levélhordók
részére; 1910 óta postatakarékpénztári
közvetítő szolgálatot is teljesítenek, mely
azonban csupán betétek közvetítésére és
takarékbélyegek árusítására szorítkozik.

A finn faluzó levélhordó ez idő szerint
kézbesít közönséges levelet, levelezőlapot,
nyomtatványt, üzleti papírt, árumintát,
hírlapot, belföldön feladott csomagot, va-
lamint a Finnországban külön küldemény-
fajt képviselő szolgálati küldeményeket.
Csomagot a gyalog közlekedő járat csak
 $\frac{1}{2}$ kg. súlyhatáron alul kézbesít; az en-
nél nehezebb csomagokról és a felsorolás-
ban nem szereplő küldeményekről csupán
értesítőt, illetőleg szállítólevelet visz a
címzettnek.

A faluzó levélhordóknál lakásukon vagy
körzetük bejárása közben feladható min-
den fajta közönséges levélpostai külde-
mény és belföldre szóló csomag $\frac{1}{2}$ kg.
súlyhatárig. Ezenkívül a feladó, illetőleg a
címzett veszélyére elvállalhatják ajánlott
küldemények, értéknylvánítással ellátott
küldemények és postautalványok közvetít-
ését is. Ezeknek a küldeményeknek to-
vábbítás céljából való átadása tisztán bi-
zalom kérdése és szabad megegyezés tár-
gya a feladó és a levélhordó között; ilyen
küldeményekért a posta szavatossága csak
a hivatalnak való átadás után kezdődik,
illetőleg megszűnik, amint a levélhordó a
küldeményt a hivataltól a címzethez való
eljuttatás céljából átveszi.

Küldemények felvételén és kézbesítésén
kívül meg vannak bízva a faluzó levélhor-
dók értékkiszállításával s hírlapelőfizeté-
sek elfogadásával is.

A magyar posta tágabb munkakört ie-
lől ki faluzó levélhordói számára, mint a
finn, bár a két igazgatás eme hasonló
szolgálati ága között sok a rokonvonás. A
magyar faluzó levélhordó — mint tudjuk —
nemcsak közönséges levélpostát, hanem
értékküldemények kivételével minden kül-
deményt (utalványt és csekket is) felvesz
120 pengő összegig, illetőleg értékhatárig,
belföldi csomagokat pedig 5 kg. súlyig.
Ugyanezeket a küldeményeket, azonkívül
az értékküldeményeket is a már említett
érték- és súlyhatárig hivatalból kézbesíti.
A megbízásból közvetített küldeményeket,
illetőleg, valamint az ezekért vállalt szava-
tosság kérdésében a magyar és a finn pos-
ta álláspontja teljesen fedi egymást, sza-
bályaik is csaknem azonosak.

Már teljesen elűtő a faluzó levélhordói

állások betöltésének módja a magyar vi-
szonyoktól. A szolgálatra alkalmas egyé-
nek felfogadása ott az ezzel külön megbí-
zott postatisztviselők feladata. Alkalmaz-
ható mindkét nembeli, nagykorú, feddhe-
tetlen életű, megbízható egyén, aki kész
magát szerződésileg kötelezni a szolgálat-
nak gyalog, lovon, lófogató vagy géperejű
járművön való ellátására. A jelentkezők
közül az választandó ki, aki személyes ké-
peségeinél fogva legalkalmasabbnak lát-
szik és akinek a fizetésre vonatkozó igényei
legkedvezőbbek a postaigazgatásra
nézve. Ha azután az így felfogadott a
szolgálatot a próbaidőben megelégedésre
látja el, kiveszik tőle a hivatali esküt. Et-
től kezdve a postaszemélyzet létszámába
tartozik és alá van vetve a fegyelmi sza-
bályzat határozmányainak.

A faluzó levélhordói szolgálat szerve-
zésének első idejében a járatokat heten-
ként 1—3 ízben indították; heti 6—7 indítá-
sra berendezett járatok ritkák voltak.
Ma a helyzet ennek éppen a fordítottja: a
legtöbb útvonalon hetenként 6—7 indítás
van és a legelhagyottabb vidék is minden
héten 2—3-szor kap postát.

A faluzó levélhordók menetrendjét a
már említett, külön megbízott tisztviselő
állapítja meg, működésüket ő kíséri figye-
lemmel.

Nálunk a faluzó levélhordók szolgálata
korántsem oly nagyjelentőségű, mint Finn-
országban, ahol sokszor igen nagy terü-
letek vannak postahivatal nélkül. Ott a
mieinknél sokkal nagyobb körzetek van-
nak, azért a járművekkel való közlekedés
a gyakoribb. (U. P. 1934:1., ifj. Kovács.)

Franciaország.

A francia posta és a propaganda. Bár
Franciaországban éppen úgy nincs kitéve
a posta magánvállalkozás versenyének,
mint bárhol másutt, az igazgatás felis-
merve mégis a propaganda rendkívüli fon-
tosságát, igen nagy gondot fordít annak
széleskörű kiterjesztésére. Vezető körök-
ben diadalmaskodott az a felfogás, mely
szerint a postának versenyen felül álló
helyzetéből folyik az a kötelezettsége, hogy
a közönséggel megismertesse a rendelkezé-
sére álló berendezéseket és értesítse az
igénybe vehető kedvezményekről. Felada-
tának megoldására célszerűen használja
fel a kereskedelmi élet módszereit a köz-
igazgatási hatósági jelleg épségben tartása
mellett. Az erre a célra rendelkezésre álló
anyagi lehetőségek keretében a következő
eszközöket alkalmazza a francia igazgatás:
ismeretterjesztő előadások gondosan ösz-
szeállított nyomtatványok, ismertető füze-
tek, időleges hivatalok felállításai, a posta
üzemeinek bemutatása a párisi és lyoni

vásáron, rádiócsvevágések és a postaszolgálatot ismertető mozgóképek. Különösen nagy érdeklődést váltott ki és szép sikert könyvelt el az „Egy levél utazása” című propagandafilm. Ez bemutatja, hogy mi mindenben megy keresztül egy Párisban feladott levél, melyet az Alpok eldugott falucskájában, Saint-Véran-ban kell kézbesíteni. Rendeltetési helyül azért választották ezt a hivatalt, hogy a néző előtt lepergethessék a zárlatok sokféle továbbítási módját (vasút, gépkocsi, függővasút stb.) és a kerékpáros, lábszánkós levélhordók munkáját bemutathassák. A távbeszélő szolgálat terén különösen az üzenetközvetítés és a külön meghívásos beszélgetések érdekében fejtett ki a francia igazgatás erős propagandát, megállapíthatóan szép eredményel.

(U. P. 1934. 1.)
(ifj. Kovács.)

Lengyelország.

A lengyel postaminisztérium legutóbb megjelent rendelete szerint a pénz- és értékküldemények kézbesítésével megbízott alkalmazottak a jövőben fegyveresen kötelesek ellátni szolgálatukat. Hasonlóképpen felfegyverzik az összes postahivatalokat és az alkalmazottak felhatalmazást kaptak, hogy veszély és szükség esetén löfegyvert használjanak. A rendelet célja a kézbesítők és postahivatalok ellen mind gyakrabban elkövetett vagy megkísérelt támadások megelőzése, illetőleg elhárítása.

(D. Pz. 1034. 5.) (ifj. Kovács.)

Németország.

A Lufthansa tervei. A német Lufthansa ez év folyamán következő feladatokat akarja megoldani: 1. A járatok repülési idejének rövidítése gyorsabb gépek beállítása által. 2. Villámjáratok berendezése gyorsrepülőgépekkel. 3. Az éjjeli postaszállítás kiterjesztése. 4. A belföldi légiforgalmi összeköttetések szaporítása. 5. Naponta többször közlekedő járatok berendezése. 6. A rendszeres légipostaforgalom felvétele Délamerikával.

(P. Z. 1934. 2.)
(ifj. Kovács.)

Az új német óriásléghajó, a „Zeppelin LZ-129” építésének nyersmunkálatai a befejezéshez közelednek. A léghajó óriási arányai valósággal lenyűgözően hatnak. A burok megtöltéséhez 190.000 köbméter gázra van szükség. Töltőgázul részben héliumot fognak használni. A hajtóerőt 4 Maybach-Diesel motor szolgáltatja, egyenként 1200 lóerő teljesítménnyel. A kényelmes kabinokban 50 fekvőhely áll majd az utasok rendelkezésére, tehát kétszerannyi, mint a „Graf Zeppelin”-en. (P. Z. 1934. 2.)

(ifj. Kovács.)

Rendszeres Zeppeliforgalom indul meg Németország és Délamerika között május 14-én. A léghajó járat mindkét irányban 14 naponként közlekedik a nyári hónapokban. A „Westfalen” anyahajó katapultszolgálatának közbeiktatása révén elérhető lesz a zárlatok hetenkinti kicserélése a német-délamerikai forgalomban. A Zeppelin járatok személydíjszabását erősen mérsékelik.

(P. Z. 1934. 2.) (ifj. Kovács.)

Köln főpolgármestere, dr. Riesen egyik legutóbbi rendeletében, mely a városi állások betöltéséről és az alkalmazottak előléptetéséről intézkedik, kimondja, hogy a jövőben az előléptetést nem elég egyszerűen kivárni, hanem azt ki is kell majd érdemelni. A vezetőség ezután minden egyes alkalmazottat munkaeredménye és egyéni képességei alapján külön megbírál. Előmenetelre csak az számíthat, akire nézve ez a minősítés kedvező, azonkívül a nemzeti szocialista eszmékhez és a mozgalomhoz való rendíthetetlen ragaszkodása kétségtelen.

(D. Pz. 1934. 4.)

(ifj. Kovács.)

A pénzügyminiszter megállapította, hogy házassági kölcsönt a vonatkozó törvény életbelépése óta 1934. január végéig 180.000 esetben vettek igénybe. A kölcsönök átlagos összege 600 márka, tehát ke-
reken 110 millió márkát adott kölcsön Németország a közalkalmazottaknak házasságkötésük megkönnyítésére.

(D. Pz. 1934. 4.)
(ifj. Kovács.)

Rendkívüli előléptetéssel jutalmazza a birodalmi postaminiszter azokat az alkalmazottakat, akik tevékeny közreműködésükkel a nemzeti szocialista mozgalom diadalra segítettek ugyanakkor, amikor az alkalmazottak legnagyobb része még értetlenül és tétlenül állott az eseményekkel szemben. A miniszter előre is visszautasít minden kritikát és a legélesebben tiltakozik az olyan beállítás ellen, mely ezt az intézkedését pártpolitikai érdekekből fakadónak minősítené.

(D. Pz. 1934. 4.)

(ifj. Kovács.)

A tisztelgő látogatásokat, miket a hivatalba lépő tisztviselők előjáróiknál szoktak tenni, Németországban újabban rendelettel szüntették be. A rendelet szerint nem egyeztethető össze a néptestvériség gondolatával ez a szokás, mert csak egyes társadalmi körökben divik s így a többieknek kevesebbre való értékelésére magyarázható.

(D. Pz. 1934. 5.)

A postaforgalom ismét emelkedett, amint a birodalmi német posta 1933/34. költségvetési évének harmadik negyed-

ről (október—december) most kiadott jelentése kimutatja. Az emelkedés a már itt-ott mutatkozó általános gazdasági fellendülésnek tulajdonítható és bár a számok általában még nem érték el a tavalyiakat, egyes üzletágakban (csomag-, postacsekforgalom, távbeszélő) már felül is multák azokat. Az összbevétel 6 millió márkával több a kiadásoknál. (D. Pz. 1934. 5.) (ifj. Kovács.)

A német posta fogatainak is meg volt az előzési joga. Ezt a jogot az 1930. évi gépkocsirendtartás a birodalmi német posta gépkocsijai részére is biztosította. Most az új gépkocsirendtartás a német posta fogatainak előzési jogát feladta, amennyiben az új szövegből kihagyták a posta-gépkocsiknak eddig kifejezetten biztosított előzési jogát, hogy ezzel is bizonyítsa a német posta, hogy az új államrendben semmiféle megkülönböztető különjognak nincs helye. Megkönnyítette ezt a látszólagos jogfeladást az új gépkocsi rendtartásnak az az általános, mindenféle autóbuszra vonatkoztatott előnynek intézményes biztosítása, hogy az autobuszok a nyári utakon nem kötelesek ugyan a többi járműveknek kitérni, hanem megállanak, hogy ezzel alkalmat és lehetőséget adjanak a szembejövő mindenféle járműveknek és autobuszoknak baloldalt való megkerülésre. Más helyt pedig úgy rendelkezik az új gépkocsirendtartás, hogy ha két szembejövő személyszállító gépkocsi egymást hely hiányában meg nem kerülheti, a személyautó köteles visszahátrálni mindaddig, amíg az autóbusz útját folytatja. A német közlekedési rendtartásnak új szövege azért nevezetes, mert az előzési jogot a német posta valamennyi járművére, tehát a lófogatokra nézve is megszüntette. (D. V. Z. 1934. 11.) (ifj. Kovács.)

A német posta a bérmentesítőgépek értéklenyomatainál új rajz alkalmazását tette az engedélyesek, illetőleg a Frankotyp készüléket előállító cég kötelességévé. Az új rajz szerint lombozatból alakított keret kétoldalán most is az értékjelző számjegy s ezek felett sugárkéve közepén a horogkereszt jelvény áll. A kereten belül, annak felső részén ez a szó olvasható: Deutsches Reich. A rendelkezés szerint a használatban levő bérmentesítőgépek bélyegzőrajzának átalakítása nem kötelező, — sőt a Frankotyp-társaság meglevő készletein sem köteles átalakítást végezteni. (D. V. Z. 1934. 11.) (ifj. Kovács.)

VEGYES.

Női képek a levélbélyegen. Az Észak-amerikai Egyesült Államok postaigazgatása

nemrég kivonta a forgalomból a Washington feleségének arcképével díszített négycentes levélbélyeget és helyette újat bocsátott ki, amely Taftot, az Államok egykori elnökét ábrázolja. A csere ellen az amerikai nők élénken tiltakoztak. A szóbanforgó bélyeg ugyanis ama kevesek közé tartozott, amiket az Egyesült Államok postája női arcképpel ékesített. Washingtoné, az ország első asszonya (first Lady of the Land), rokonszenves arcvonásaival és bájos viseletében — főkötő, fátyol — valóban díszére vált ennek a bélyegnek. Kívüle még csak két asszonyt ért az Egyesült Államok bélyegein való megörökítés dicsősége. Zocahontas az egyik, a Jamestown háromszázéves jubileumára kibocsátott emlékbélyegen. Indián származású híres női kém volt, akinek az amerikaiak az indián harcok korában rendkívül sokat köszönhettek; Jamestown alapítása körül is fontos szerepet játszott. A másik a spanyol I. Izabella, Kastília királynője, akinek arcképe az egyik Kolumbus-emlékbélyegen látható.

Az amerikai asszonyok tiltakozása nagy port vert fel. Újra szerepet akartak játszani Washingtonnének a filatelia világában. Követelték, hogy a második évszázados jubileummal kapcsolatban 1932-ben kiadott emléksorozat egyik bélyegét neki szenteljék. Joggal hivatkoztak arra, hogy Európában számos olyan bélyeget használnak, melyek asszonyok képmásait örökítik meg. Ezek nagyrészt allegorikus ábrázolások, de sok a portré is köztük. Az első bélyeg női képpel 1840-ben Angliában készült és Viktória királynőt ábrázolta. Kétségen kívül a híres angol királynő a világnak bélyegen legtöbbször ábrázolt urakodónője. Az ő arcképét találhatjuk a világhírű Mauritius-bélyegeken is, melyekből mindössze néhány példány van. Értékük egész vagyont képvisel, kb. 80.000 shillingre becsülik. A pusztán véletlennek köszönhető, hogy ezek a bélyegek most értékes ritkaságok. 1847-ben, amikor a nyomáshoz szükséges rézlemez készítették, a vésnök elfelejtette rávésni az egyik szélre a kívánt feliratot. Amikor ezt később észrevette, az előírt „Post paid“ felírás helyett nyugodt lélekkel gravírozta be emlékezete szerint a „Post office“ szavakat. Ez a gondatlanság sorozatos elnézések következtében csak akkor derült ki, amikor már ötszáz darab a hibás bélyegekből forgalomba került. Természetesen az egész készletet megsemmisítették. A forgalomba jutott példányok közül később megkerült néhány darab — bár postai szempontból használhatatlan és értéktelen — a bélyegyűjtők világában most hatalmas vagyont képvisel.

Alexandra királyné, VII. Edward felesége számos újfundlandi és kanadai bélyegen van ábrázolva. 1850-ben jelentek meg az első bélyegek Spanyolországban II. Izabella királynő arcképével. Holland bélyegek Vilma királynőt már gyermekkorában, hosszú, lelógó hajjal is ábrázolták és 1898-ban a megkoronázott királynő képével díszített első sorozat is megjelent. Még pár évvel ezelőtt is forgalomban volt Portugáliában egy bélyeg II. Mária királynő képével. II. Mária 1833-ban lépett trónra, a bélyeget 1853-ban adták ki. Luxemburg 1914. óta megjelent sorozatain állandóan hozza Adél nagyhercegnő arcképét. 1919. óta Sarolta hercegnő uralkodik, azóta az ő képével jelennek meg a kis állam bélyegek. Ausztria és Magyarország csak a XX. század elején szentelte az első bélyeget legnagyobb női uralkodójának, Mária Teréziának, Ferenc József uralkodásának hatvanéves évfordulója alkalmából. Oroszország is csak jóval két cárnőjének, Erzsébetnek és II. Katalinnak halála után kezdett bélyegeket kiadni, melyeken e híres asszonyok képei láthatók. A Hawaii szigetek igazgatása aránylag igen sok bélyeget díszített női képekkel. 1871-ben Kamamula hercegnő, 1882-ben Likelike hercegnő és Kapiolani királynő, 1883-ban Emma és 1891-ben Liliuokalani királynő egzotikus szépsége ékesítette e trópusi szigetek levélbélyegeit. Ezek voltak egyszersmind Hawaii utolsó önálló bélyegek, mert azóta a szigetek az Egyesült Államok birtokába kerültek. Királyi vérből származó asszonyok még, akik bélyegen vannak megörökítve: Carmen Sylva, Románia költőkirálynéja, aki uszályos ruhában áll íróasztala előtt; Zita magyar királyné; Hohenberg Zsófia hercegnő, Ferenc Ferdinánd trónörökös felesége.

A filatelia újdonságai közé tartoznak Liechtenstein hercegség nemrég megjelent bélyegek. Ezek egyike Eliz hercegnőt, egy másik pedig az uralkodópárt örökíti meg. A hercegség többi bélyege Liechtenstein Ferenc dr. herceget ismét egyedül ábrázolja. Görögországnak szabadsághősei emlékére nemrég kibocsátott sorozatában is van egy bélyeg női képpel. A kép Laskarina Bobolinát mutatja, aki mint a szabadságharcban résztvevő egyik hajó kapitányának felesége, férjének eleste után átvette a parancsnokságot és bátran küzdött hazája szabadságáért. (D. V. Z. 1934. 8.) (ifj. Kovács.)

TAVIRÓ.

Németország.

A nyilvános írógépes táviróforgalom Németországban. A német posta vezető-

sége az elmúlt év őszén elhatározta, hogy távközlő üzemét egészen új üzletággal fogja kibővíteni, a nyilvános írógépes táviróval (Teilnehmer-Telegraphie). Hogy ez új rendszerű táviróüzem jelentőségét megérthessük, egy pillantást kell vetnünk az eddigi táviróüzem mikénti működésére. Eddig mindenkinek táviratait a táviróhivatalban kellett feladnia, és pedig vagy úgy, hogy maga vitte el oda azokat, vagy úgy, hogy távbeszélőn mondotta volt be a hivatalnak. Az első eljárás időtrabló, a második hibák és tévedésekre adhat alkalmat, mert az írásos közlemények nem mindig alkalmasak a távbeszélő útján való közvetítésre. Gondoljunk csak a hosszú számcsoportokat tartalmazó közleményekre vagy a codeszövegekre. Ugyanilyen nehézségek mutatkoztak a táviratoknak eddigi kézbesítési módjánál is.

Ezzel ellentétben a távbeszélőnél a felek a hívottal való közvetlen érintkezésben vannak, tekintet nélkül arra, hogy a hívott ugyanabban a helységben van, mint a hívó, avagy másikkban. Az élő szó útján való érintkezésnél tehát más lehetőség ki van zárva.

Az új írógépes táviróüzem ugyanezt a közvetlen érintkezést biztosítja a táviró számára is. A felek egymással közvetlenül cserélhetik ki írásos közleményeiket anélkül, hogy akár valamelyik táviróhivatal vagy más szerv bekapcsolódására szükség volna, vagyis minden idővesztés nélkül.

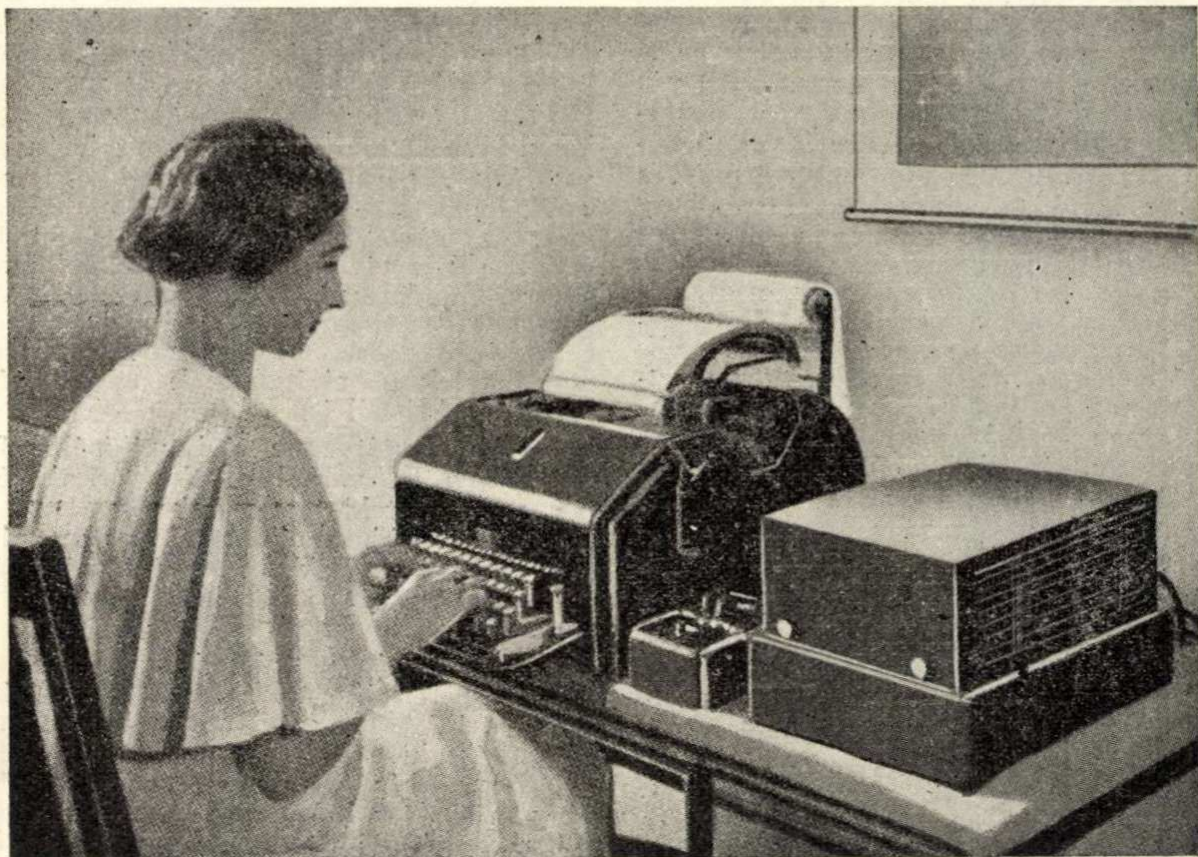
Az újrendszerű üzem előfeltétele az olyan távirókészülék, amelyet bárki minden nehézség nélkül ki tud szolgálni. A régi e rendszerű készülékek nem feleltek meg mindenben ennek a követelményeknek, újabban azonban mind a német postaigazgatás, mind más külföldi posták olyan írógépeket honosítottak meg, amelyeket bárki minden különösebb előkészültség nélkül ki tud szolgálni. Aki a közönséges írógépen dolgozni tud, rövid gyakorlat után ezeket a távirógépeket is el tudja látni. Az új rendszerű gépnek éppen olyan billentyűzete von, mint a rendes írógépnek, egy-egy billentyű leütése esetén azonban nemcsak a saját írógépe szalagján jelenik meg a leütött betű, hanem a vele összeköttetésben levő szembenlevő írógépen is. Minden további teendőt, mint az áram megindítását és fogadását, a betűk lenyomtatását, a papír mozgatását stb. a gép mind maga végzi automatikusan.

Miután ily módon az írógépes táviróüzemnek ez az első és legfőbb feltétele adva volt, áttérhettek a második fontos kérdésnek, a vezetékek kérdésének a megoldására. Mert ha megakarjuk adni két előfizetőnek az egymással táviró útján való

közvetlen érintkezési lehetőséget, úgy olyan hálózatról kell gondoskodni, amely bármely előfizetőnek az összes többi előfizetővel való összekapcsolását lehetővé te-

szí. E lehetőségnek a biztosítására a német posta két utat jelölt ki. És pedig:

1. A távbeszélő áramkörökön lebonyolított írógépes táviróforgalmat.

Olyan hálózat, amely két távbeszélő előfizető közt a közvetlen érintkezést lehetővé teszi, már rendelkezésre állott. Ha sikerül ezt a hálózatot az írógépes táviróüzem számára is használhatóvá tenni, akkor az újabb külön hálózat megteremtése feleslegessé válik.

Arra azonban, hogy a távbeszélő áramkörökön táviró forgalmat is le lehessen bonyolítani, különleges berendezésekre és intézkedésekre van szükség. A távbeszélő áramkörök ugyanis csak egészen különleges áramok (hangfrekvenciás váltóáramok) átvitelére alkalmasak. Olyan távirógépekről kellett tehát gondoskodni, amelyek ilyen áramok leadására és fogadására alkalmasak. Ez oly különleges pótkészülék beiktatásával vált lehetővé, amely az írógéppel magával közvetlen összeköttetésbe kerül. Ennek semmiféle különleges kiszolgálásra vagy áramforrásra nincs szüksége s azt ugyanúgy, mint bármely hálózati rádióvevőkészüléket a világítási hálózatba be lehet kapcsolni.

Nehézséget jelentett az új rendszerű táviró számára az a helyzet, hogy az egyes előfizetőket egymással összekötő távbe-

szélő áramkörök hossza, s így az áram erőssége is igen különböző. Hosszas kísérletekre volt szükség, amíg a készülékeket annyira tökéletesíteni tudták, hogy azok minden üzemi feltétel mellett helyesen és kifogástalanul működtek. A leküzdendő nehézségekről fogalmat alkothatunk magunknak, ha meggondoljuk, hogy a befutó áramok 1:50 viszonylatban ingadozhatnak, ennek ellenére az írógépeknek mindig pontosan kell működnie. A tökéletesítés lehetővé tette, hogy most már bármelyik távbeszélő előfizető, aki a képen látható írógépet a pótkészülékkel együtt megveszi (lásd az 1. képen), az új rendszerű táviróforgalomba bekapcsolódhatik. A táviróberendezést hozzákapcsolják a távbeszélő állomáshoz s egy váltó beállításával bármikor módjában van az előfizetőnek az állomást tetszés szerint akár a távbeszélő, akár a táviróüzem céljaira igénybevenni. A táviróösszeköttetés két előfizető közt éppen úgy jön létre, mint a távbeszélő kapcsolás; ha aztán a két előfizető távbeszélőn egymással összeköttetésbe került, akkor átfordítják a váltót s elkezdik az írógépes táviratozást.

2. A táviróvonalakon lebonyolított írógépés táviróforgalom. Az írógépés táviróforgalom megvalósításának másik lehető alakja annak az e célra megépített külön táviró vonalhálózaton való lebonyolítása. E hálózatot természetesen kizárólag csak az írógépés táviróüzem céljaira lehet igénybe venni. A német posta ezt a közlekedési lehetőséget is megvalósította. Ennél az az elgondolás vezette, hogy a távirási díjakat mérsékeltebben szabhassa meg, mert köztudomás szerint a táviróvonal mindig olcsóbb, mint a távbeszélő áramkör. Emellett még az a lehetőség is kínálkozott, hogy ezt az üzemet teljesen az automatikus kapcsolási rendszer szerint lehessen le-

bonyolítani, vagyis, hogy a hívó előfizető maga tárcsázhassa fel a hívott előfizetőt, s ne kelljen az összeköttetés létesítésére várnia, úgy mint a helyközi távbeszélő forgalomban.

Az ilyen táviróhálózatot természetesen nem lehet egyik napról a másikra elővarázsolni, hanem csak fokozatosan. Németországban egyelőre ezt a rendszerű írógépés távirót Berlin és Hamburg közt rendszerezítették. Miután a féléve folyó üzem tapasztalatai kedvezőek voltak, a hálózatot a Rajnavidékre is ki fogják terjeszteni. Azonkívül lépésenként újabb és újabb területeket is be fognak vonni ebbe a különleges táviróhálózatba.

A táviróvezetékes rendszerű írógépés táviró előfizetői állomása az írógépéből s a számtárcsával ellátott kis szekrénykéből, valamint két billentyűből áll (lásd a 2. képet). A hívó billentyű megnyomásakor az írógép magától elindul, amire a hívó le-tárcsázhathja a hívott előfizető számát, tekintet nélkül arra, hogy az illető ugyanabban a városban van mint a hívó avagy valamilyen más helyen. Ezután a táviratozás azonnal megkezdődhetik. Emellett még arra sincs szükség, hogy a hívott előfizető készülékénél ott legyen, mert az ő írógépe is automatikusan működik s az adás befejeztekor, ha a hívó a másik billentyűt megnyomja, ismét üzemen kívüli állapotba kerül s megáll.

E távirórendszer díjai a Berlin—Hamburg közti forgalomban a rendes távbeszélgetési díjak felében vannak megállapítva. A hálózat kibővítése esetén a díjazásnál az arány valószínűleg ugyancsak ez marad. E rendszernek az is igen nagy előnye, hogy a hálózathoz az illető helyek táviróhivatalai szintén hozzá vannak kapcsolva, úgy, hogy a táviratfeladás és a kézbesítés esetleg a táviróhivatalok igénybevétele útján is történhetik. (D. V. 1934. 19.)

Dr. H. F.

Portugália.

Egy távirász hőstette. A Lisszabontól 120 kilométernyire északra fekvő Marinha Grande városkában szolgálatot teljesítő Leal nevű fiatal táviróhivatalnokot a por-

tugál kormány nyilvánosan kitüntette, mert a városkában közelmúltban lejátszó-dott kommunista zavargás alkalmával bámulatos hidegvérrel járt túl egy 300 főből álló kommunista zavargó csoport eszén. Amikor ugyanis a garázda tömeg vérbenforgó szemekkel megrohanta a táviróhivatalt, Leon volt az egyetlen tisztviselő, aki munkahelyén kitartott. Amikor pedig a tömeg revolvért szegezve mellének felszólította, hogy az általa diktált közléseket távirón adja tovább, Leon látszólag engedelmeskedett, azonban mivel észrevette, hogy a kommunisták nem értenek a táviróhoz s nem ismerik a Morse jeleket, a kommunista közlemények helyett Leirá-ba az ottani katonai parancsnokságnak küldött távirón jelentést tett a városkában történekről, ahonnan aztán rövidesen meg is érkezett a katonai karhatalom, amely körülzárta a táviróhivatalt, a kommunistákat puskalövés nélkül elfogta, a fiatal Leon-t pedig ily módon szorult helyzetéből kiszabadította. Leon eközben nyugodtan ült készüléke mellett s táviratozta a Morse jeleket, mintha semmi sem történt volna. Így legszebb példáját adta a mindig tettekre, hidegvérű távirásznak. (T. P. 1934. 6.) Dr. H. F.

TAVBESZÉLŐ.

Brit India.

Távbeszélőkábel Brit India és Ceylon szigete közt. Brit India és Ceylon szigete közt távbeszélőkábel fektetését kezdték el. A kábel kikötési pontjai Indiában Ramersvaram-nál, Ceylon szigeten Talai Manannál vannak. A kábel hossza 36 tengeri

mértföld lesz. Tekintettel Brit Indiának már meglévő távbeszélő összeköttetéseire az új kábel üzembehelyezése lehetővé fogja tenni a Ceylon és Nagybritannia, valamint a többi európai állam közti távbeszélő forgalmat is. (J. T. 1934. 3.) Dr. H. F.

Olaszország.

A távbeszélő legújabb fejlődési eredményei Olaszországban. Olaszországban a belföldi távbeszélő forgalom lebonyolítását öt távbeszélő társaságra bízta. Az állam mindazonáltal a tartományok közti, valamint a nemzetközi távbeszélő forgalmat magának tartotta fenn. Így mindegyik távbeszélő társaság számára ki van jelölve a maga működési körzete.

A társasági üzem megkezdése, vagyis 1925. óta a társaságok nagy erőfeszítéseket tettek a távbeszélő fejlesztése érdekében s e célból nagy áldozatokat is hoztak.

Az elért eredményekről az alábbi számok adnak felvilágosítást: 1925. július 1-én Olaszországban 150.230 távbeszélő előfizető volt, akik a következőképpen oszlottak meg: Milánó 20.611, Róma 15.161, Turin 9.478, Génua 9.044, Nápoly 6.957, Flórenc 5.025, Trieszt 4.412, Bologna 3.593, Velence 3.287, Palermo 3.219, kis hálózatok 69.436. Ezzel szemben 1933. június hó 30-án, vagyis 8 évvel később, Olaszországnak 351.731 távbeszélő előfizetője volt, akiknek használatára összesen 483.460 távbeszélő fő- és mellékállomás állott. E nagy eredményeket főleg az automata távbeszélő erős elterjedése teszi érthetővé. Az automata távbeszélő erős előretörését különben az alábbi számok mutatják legjobban:

Év	Előfizetők száma	Automata üzemű	Kézi üzemű	Automata százalékos aránya
1925.	150.230	31.863	118.367	21.20%
1932.	339.364	268.100	71.264	79%
1933.	351.731	269.876	61.855	82.41%

A távbeszélőnek ez a nagyarányú elterjedése olyan kedvezmények biztosítását tette lehetővé, amelyek az előfizetők számára mindinkább nélkülözhetetlen ké-

nyelmet nyújtottak. Az alábbi táblázat beszámol az olasz távbeszélő szolgálat által az előfizetőknek nyújtott különleges szolgálatokról:

A különleges szolgálat neve:	1927—28-ban:	1932—33-ban:
Távlevő előfizetők	6.669	50901
Pontos idő jelzése	12.833	56,522.354
Ébresztő szolgálat	5.776	83.305
Vonatok indulásának közlése	12.392	931.556
Sporthirek	13.469	2,369.618
Bérajtó rendelés (taxi hívás)	289.257	1,150.230
Általános közlemények	11.789	1,709.143
Táviratközvetítés	692.083	1,425.531
Megbízások közvetítése	8.761	517.635

A legutolsó helyen említett különleges szolgálat különféle megbízás lehet, így: színházi vagy vasúti jegyrendelés, mentők hívása, csomaggyűjtő odarendelése stb.

A távbeszélő társaságok ily irányú működésével párhuzamosan a távbeszélő állami igazgatása (Azienda di Stato), amely a nagy tartományok közti és a nemzetközi áramköröket tartja üzemben, 600 millió líra munkaterv megvalósítását bonyolította le, amelybe az egész Olaszországot behálózó távbeszélő kábelhálózat kiépí-

tése is beletartozik. Ez lehetővé tette, hogy Olaszország legdélibb városai, mint Palermo és Bari Turinnal, Milanóval és Trieszttel is távbeszélőn tudnak már érintkezni. Olaszország, amely 1932-ben még csak 6 külföldi állammal állott távbeszélő összeköttetésben, ma már 45 európai és Európán kívüli országgal vette fel a távbeszélő forgalmat.

A helyközi hálózat terén elért fejlődést a következő számok mutatják:

Belföldi áramkörök:	1925-ben	1932-ben
Légvezetékes áramkörök száma	192	135
Kábel áramkörök száma	39	267
A kábeláramkörök hossza (km.)	53.474	130.117
Nemzetközi áramkörök	1925-ben	1932-ben
Légvezetékes áramkörök száma	32	33
Kábeláramkörök száma	—	74
A kábeláramkörök hossza (km.)	2.667	16.528

Mint az olasz távbeszélő igen jelentős teljesítményét kell megemlíteni az Olaszország és Szardinia szigete közti távbeszélő kábel fektetését, amely egyike a világ ezidőszerinti leghosszabb tengeralatti távbeszélő kábelének. (J. T. 1934. 3.) Dr. H. F.

Svédország.

A távbeszélő társasbeszélgetések (conferéncias téléphoniques) rendszeresítése Svédországban. A svéd távbeszélő igazgatás egyelőre kísérletképpen rendszeresítette az egyidejűleg több előfizető közti társasbeszélgetéseket. A beszélgetésben résztvevők különböző városokban vannak. A lebonyolítás szabályait a svéd igazgatás megállapította, azonban a szolgálat véglegesítésére csak akkor kerül a sor, ha az elért eredmények már kellő tapasztalatokat tudnak felmutatni s azok kedvezőek lesznek.

Minden egyes társas beszélgetés előkészítési munkát igényel, amelyet ezidőszerint Stockholmból irányítanak. Köznapiakon e társas beszélgetések legnagyobb időtartamát 15 percben állapították meg; vásár- és ünnepnapon azonban azok tartama nincs korlátozva. A társas beszélgetés díja az egyes abban résztvevők számára valamivel több a közönséges beszélgetésénél, egy Stockholmból az illető helyre váltott beszélgetést véve alapul, ám az semmi esetre sem haladja meg a teljesített szolgálat tényleges értékét, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy az ilyen társas beszélgetések összeterelése különleges előkészítést igényel.

Az első ilyen társas beszélgetés teljesen kielégítő eredménnyel járt. Ez alka-

lommal egy nagyobb kereskedelmi érdekelttség, amelynek az egyes tagjai Stockholmban, Gothenburgban, Örebroban, Lundban, Hörbesand-ban és Vestervik-ben voltak, igen kielégítő eredménnyel tudtak letárgyalni egy mindnyájukat érdeklő ügyletet. E nélkül a társas beszélgetés nélkül valamennyien kénytelenek lettek volna egy előre megállapított helyre utazni s ott az ügyet megbeszélni. Vagyis időt és pénzt vesztek volna valamennyien.

Ez azonban nem az egyetlen újítás, amelyet a közelmúltban Svédországban a távbeszélő szolgálatban rendszeresítettek. Ilyennek kell tekinteni a nemrég meg-honosított s a nagyvárosokban használatos „service d'attente”-ot (várakozási szolgálat), amely abból áll, hogy oly nagy forgalmú állomásoknál, mint napilapok, ügynökségek, pályaudvarok, tudakozó irodák stb., amelyeknek a vonalai erősen foglaltak, ha az illető állomásra sok a befutó hívás s azok lebonyolítása nehézzé válik, úgy e hívásokat külön központhoz terelik, amely azokat előjegyzí s akkor bonyolítja őket le, amikor az már lehetséges.

Van azonkívül a svéd távbeszélő szolgálatban még számos más különleges szolgálat is, mint a távollevő előfizetők szolgálata, megbízási szolgálat, amelyekkel kapcsolatban váltott beszélgetések száma Stockholmban évente meghaladja az 50.000-et. (J. T. 1934. 3.) Dr. H. F.

RÁDIÓ.

Németország.

Németországban kinyomozzák a legjobb rádióelőadókat. „Rundfunksprecher an die

Front" (rádióelőadók ki a frontra) jelmonddal a német rádióműsorszóró vezetősége a német rádióhallgatók birodalmi szövetségével karöltve nagy pályadíjakkal jutalmazott versenyt rendez, amelynek az a célja, hogy Németország legjobb rádióelőadóit kinyomozza és ismertté tegye. A német birodalmi rádióműsorszóró társaság ebből az alkalomból külön hangsúlyozta, hogy 1934. évben, amelyet a német rádió a nagyszerű Beethoven leadással kezdett meg, az élőszo kultuszának akarnak különös szolgálatot tenni akkor, amikor olyanokat akarnak a mikrofon elé állítani, akik tényleg azt mondják, amit a nép érez.

A német rádióműsorszóró vezetősége ezért a német férfiak és nők számára 1934. március hó 15-én kezdődő versenyt kezdett meg, hogy ily módon a legjobb rádióelőadókat megállapíthassa. A német rádióhallgatók birodalmi szövetsége az előadó versennyel kapcsolatban szintén rendelkezésre bocsátja a maga tevékenységét, a tavasz és a nyár folyamán a maga kerületi csoportjaiban rádióesteket fog rendezni, amelyeken a jelenlevők kiválasztják a nekik legjobban tetsző előadókat. A legjobb előadók számára kitűzött díjak a következők: Egy 2000 márkás első díj, 4 díj 3150 márká összértékben s több mint 3000 tiszteletdíj. A versenyre és a díjakra vonatkozó összes felvilágosítást a német rádióhallgatók birodalmi szövetsége adja meg. (T. P. 1934. 6.) Dr. H. F.

A zavarelhárító tevékenység Németországban az 1933. év utolsó negyedében fejtette eredményes működést fejtett ki. A német postaigazgatás által e célra felhatalmazott zavarelhárító központok ebben az évnegyedben nem kevesebb, mint 60.000 zavarforrást fedeztek fel és szüntettek meg a megelőző évnegyed 38.000 esetével szemben. A zavarforrások 27.8%-a kis motor és elektromossággal táplált ipari és mezőgazdasági készülék volt. A zavarást 47.9%-ban a zavarforrásánál magánál szüntették meg, az esetek 30.8%-ában pedig a vevőberendezésnél. A zavaró berendezések kb. 20%-át látták el megfelelő biztosító alkatrészekkel. (J. T. 1934. 3.) Dr. H. F.

Az olasz rádióműsorszóró. Olaszországban az első rádióműsorszóró leadás 1924. október 5-én volt, amelyet az Unione Radiofonica Italiana (U. I. R.) 1.5 kilowattos leadóállomása szolgáltattott. Két hónappal később ez a társaság megkapta az olasz rádióműsorszóró szolgálat ellátására a kizárólagos jogot azzal a kötelezettséggel, hogy a rómaihoz hasonló energiájú leadó állomásokat létesít Milánóban, Nápolyban és Palermóban is. A milánói állomás le-

adásait 1925. októberében meg is kezdte. Nemsokára azonban megállapították, hogy a leadások nagyon gyengék s a szolgálat újjászervezésére van szükség. A római adóállomást áthelyezték Nápolyba s Rómában új 3 kilowattos leadóállomást létesítettek. Azonkívül mivel Milánónak 7 kilowatt energiájú állomásra volt szüksége, a milánói adót áthelyezték Turinba. Ezek az áthelyezések 1926. és 1927. folyamán történtek meg, az olasz közönség azonban ebben az időben még csak mérsékelt érdeklődést tanúsított a rádióműsorszóró iránt. Így 1926. végén Olaszországban még csak 30.000 volt a rádióelőfizetők száma.

Ekkor a fasiszta kormányzat elhatározta, hogy a szolgálat fellendítésére erőteljes lökést ad. Ezért a rádióműsorszórót az 1927. évi november hó 17-iki törvénnyel újjászervezték, amely a szolgálat ellátására új társaságnak, az „Ente italiano per le audizioni radiofoniche“-nak (E. I. A. R.) adott 25 éves koncessziót, amely az állam ellenőrzése alá helyeztetett. A kormány ezzel egyidejűleg legfelsőbb felügyeleti tanácsot szervezett, amelyben az állam igen erősen volt képviselve.

Annak a hatalmas támogatásnak a segítségével, amelyben a társaságot az olasz állam részéssítette, a társaságnak könnyű volt megállapodást létesítenie a nagy olasz színházakkal, így a milánói Skálával, a nagy hangversenyvállalatokkal stb. Megjegyzendő, hogy a fasiszta kormány a rádióműsorszórónak igen jelentős propaganda értéket tulajdonít, amelynek hatáskörzetét igen kiterjedtnek veszik.

A következő években rendszeres s az ország topografiai alakulatával összhangban álló műsorszóró leadó állomáshálózatot létesítenek. Végül 9 kilowattos rövidhullámrendszerű leadóállomást is helyeznek üzembe, amelynek legfőbb hivatása, hogy a tengerentúli országokba kivándorolt olaszokat hazai műsorral lássa el s így őket az anyaországhoz közelebb hozza. Ezt az állomást Rómában állították fel. Olaszországban a leadóállomásokat a stúdiókkal kábelvonalak kötik össze. A római stúdió mind a római, mind a nápolyi állomásokat egyaránt ellátja műsorral, azonkívül mivel az E. I. A. R. társaságot finanszírozó pénz-csoport a turini színháznak is tulajdonosa, a turini színház előadásait a milánói, turini, genuai, trieszti és a florenci adóállomások egyaránt szórják.

A milánói adó a római műsort szórja. A két állomást ezért zenei átvitelre alkalmas s a távbeszélő távkábelbe elhelyezett különleges áramkör köti egymással össze. A műsor terén elérendő megtakarítások biztosítása céljából az olasz adó-

állomásokból legtöbbször két láncot képeznek. Az egyikbe az északolaszországi adók tartoznak Florenccel, a másikba a délolaszországi adók. A nemzeti szempontból jelentős ünnepek eseményeit, valamint a kormány tagjainak beszédeit az összes olasz adóállomások szórják. Az olasz állomások azonkívül igen gyakran adnak művészi, irodalmi és más műsorszámokat is, mint pld. a beureuthi Wagner előadásokat, végül a távbeszélő kábeleken beérkező külföldi műsorközvetítéseket is.

Az alábbi táblázat áttekinthető képet nyújt az olasz állomások műsorának összetételéről:

Könnyű zene	22.45 ^o / _o
Gramofonlemezek	15 ^o / _o
Opera előadások	8.80 ^o / _o
Különfélék	8.15 ^o / _o
Közlemények	7.60 ^o / _o
Kamarazene	6.90 ^o / _o
Tánczene	4.20 ^o / _o
Irodalmi csevegések	3.25 ^o / _o
Operett	3.10 ^o / _o
Gyermek órák	3.— ^o / _o
Tudományos beszélgetések	2.80 ^o / _o
Vígjátékok	2.75 ^o / _o
Gazdasági előadások	2.— ^o / _o
Fentos események	1.80 ^o / _o
Ének és zongora	1.65 ^o / _o
Vallásos előadások	1.40 ^o / _o
Kritika	1.20 ^o / _o
Karének	0.25 ^o / _o
Költemények	0.06 ^o / _o
Idegen nyelvek	0.02 ^o / _o
Távolbalátás	0.02 ^o / _o

A leadások tartamának óraszama 1928-ban 5.000 volt, 1929-ben 11.400, 1930-ban 16.000, 1931-ben 17.000 és 1932-ben 24.000. Az olasz rádióelőfizetők száma kerekén 300.000, amely igen csekélynek mondható egy 42 milliós ország számára. Ezzel szemben az orvhallgatók számát igen sokra becsülik. (B. I. D. S. 1934. 3.) Dr. H. F.

Spanyolország.

Spanyol rádióműsorszóró törvénytervezet. A közelmúltban a spanyol parlamentben tárgyalásra került a spanyol nemzeti rádióműsorszóró szolgálatot szabályozó új törvénytervezet, amelynek szövege a következő:

1. cikk. A rádióműsorszóró szolgálat az államnak fontos és sajátos ügyköre. Ezért a kormány kötelessége, hogy e szolgálatot rádió-leadóállomások létesítésével fejlessze. E leadóállomások létesítése 3 éves időtartam alatt történik, amely a törvény életbelépésétől kezdve számít. Legelőször a hosszú hullámrendszerű nemzeti adóallo-

más építését kezdik meg, azonkívül évente legalább további két adóállomást építenek. Az adóállomások szállítása és szerelése a nyilvános pénzügyek elszámolási törvényével összhangban történik.

2. cikk. A leadóállomások, amelyekre e törvény vonatkozik, az állam tulajdonában vannak. Ezeket sem eladni nem lehet, sem azok semmiféle koncesszió tárgyául nem szolgálhatnak.

3. cikk. A rádióműsorszóró szolgálat a távközlés vezérigazgatóságának ügykörébe tartozik, amely a közoktatásügyi és szépművészeti minisztériumnak tett előzetes bejelentése után nyilvános pályázat útján a műsor összeállítását és kivitelezést spanyol vállalatokra ruházhatja.

4. cikk. A rádióműsorszóró hozadéka, amelynek terjedelmét és jellegét az alábbiak határozzák meg, az állami költségvetés egy része.

Engedélyi illetékek a rádióvevők használatáért:

Kristálydetektoros vevőért 0.50 pezeta havonta,

1—3 lámpás vevőért 1.— pezeta havonta,
3 lámpásnál nagyobb vevőért 2.— pezeta havonta,

hangosanbeszélővel felszerelt bármilyen típusú vevőért nyilvános helyiségek számára 5.— pezeta havonta,

hangosan beszélővel felszerelt bármilyen típusú vevőért belétidíjat szedő nyilvános helyiségek számára 50.— pezeta havonta (1 pezeta = 0.47 pengő).

Rádiócikkek, vevőállomások, lámpák, hangosan beszélők után az eladási adó 5 százaléka az eladási árnak. E célra alkalmas adóbélyeget hoznak forgalomba, amelyet ez eladott lámpára, hangosan beszélőre stb. ráragasztanak.

Az üzletszerző szolgálatnak a rádió útján való gyakorlásáért az időtartam zónadíjai az irányadók, amelyeket pontosan megállapítanak. Ezt a reklámszolgálatot abban az arányban, amint a rendes bevételek a rádió műsorszóró kiadásait fedezik, fokozatosan le kell építeni.

5. cikk. E törvény végrehajtási utasítását a pénzügy- és közlekedési minisztériumnak adják ki. A szolgálat ellátására szükséges költségeket, valamint a tőketörlesztéshez szükséges összegeket az évi állami költségvetéselőirányzatba fel kell venni. Ezek összege nem haladhatja meg az előző évben a rádióműsorszóró szolgálat által elért bevételek összegét.

6. cikk. A folyó év költségvetési előirányzatába a rádióműsorszóró befektetési és amortizációs költségeinek fedezésére 1.944.000 pezetát vesznek fel. (D. V. 1934. 11.)

Dr. H. F.

HIREK.

Nouvelles.

Kitüntetések a kairói postakongresszus alkalmával. Az Egyetemes Postaegyesület X., ezúttal Kairóban tartott kongresszusának befejeztével I. Fouad egyiptomi király dr. báró Szalay Gábor m. kir. postavezérigazgatónak az Ismail rend III. (parancsnoki) osztályát, — dr. Forster Károly m. kir. postavezérigazgatónak a Nilus-rend IV. (tisztii) osztályát adományozta.

A távbeszélő nemzetközi tanácsadó bizottsága (C. C. I. F.) legközelebbi teljes ülését Budapesten tartja. A távbeszélő nemzetközi tanácsadó bizottsága (Comité Consultatif International Téléphonique, röviden C. C. I. F.), amely a nemzetközi távbeszélő forgalom időszerű műszaki, forgalmi és díjszabási kérdéseit tanulmányozza és a nemzetközi távbeszélő üzem egyöntetőségének biztosítása szempontjából igen jelentős szerepet tölt be, a f. é. szeptember hó 3-ika és 10-ike közt Budapesten fogja tartani teljes ülését. Az ülésen, amelyre a világ, mondhatni összes távbeszélő igazgatásai és magántársaságai elküldik képviselőiket, előreláthatólag 100-nál több kiküldött fog résztvenni, úgy, hogy az ülés idegenforgalmi szempontból is jelentős, mert a kiküldöttek legtöbbször családtagokat is hoz magával, akiknek bőven lesz alkalmuk fővárosunk szépségeinek megismerésére.

A magyar kir. posta vezetősége az előkelő nemzetközi testület méltó fogadására már most megteszi a szükséges előkészületeket, annál is inkább, mert a tanácsadó bizottság budapesti ülése kiválóan jó alkalmul fog szolgálni a magyar posta távbeszélő berendezéseinek és összeköttetéseinek az előkelő külföldi szakemberek előtt való ismerhetésére és a külföldi igazgatásokkal való jóviszony ápolására.

Postavezérigazgató változás Törökországban. A posta, táviró és távbeszélő vezérigazgatóság vezetését Törökországban Edip Cemil bey vette át. A török postának sok éven át vezérigazgatója volt Fahri bey nyugalomba vonult. (J. T. 1934. 3.)

Franciaországban a posta, táviró és távbeszélő minisztérium vezetését A. Marmé vette át. (J. T. 1934. 3.)

A Western Union amerikai táviró és kábeltársaság, amelynek 1932. évi mérlege 842.595 dollár veszteséggel zárult, ismét helyreállította az egyensúlyt üzleti eredményében, amely 1933-ban 4.364.882 dollár hasznot mutat fel. Az 1934. január hava 6.981.000 dollár bruttó bevétellel zárult az 1933. évi 5.777.000 dollár bruttó bevétellel szemben, ugyanezen hónap nettó haszna viszont 1934-ben 75.000 dollár volt, az 1933. év januári 564.000 dollár veszteséggel szemben. (J. T. 1934. 3.)

A jóléti alapítvány kezelési bizottsága családifő, feleség és gyermekek (hozzátartozók) után rendes és rendkívüli temetési segélyek fejében 1934. évi március hónapban az alábbi összegeket folyósította:

A) A táblázat II. csoportjába tartozó alkalmazottaknál 8 esetben 4.650.— pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.280 pengő került volna kifizetésre.

B) A III. csoportba tartozó alkalmazottaknál 20 esetben 4.630.— pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 1.860.— pengő lett volna esedékes.

C) A IV. csoportba tartozó alkalmazottaknál 48 esetben 10.459.63 pengőt. Ezzel szemben a régi alapon csak 4.208.— pengő lett volna esedékes.

Az 1934. évi március hó folyamán folyósított temetési segélyek összege tehát 76 esetben 19.739.63 pengőt tett ki, míg a régi alapon csak 7.348 pengő került volna kifizetésre.

Szerkesztői üzenetek.

Communications de la Rédaction.

Dr. Kiss Lajos t. A T. Ü. Sz. 28. §-nak módosítására vonatkozó javaslatát tárgyalás végett a postavezérigazgatóság illetékes ügyosztályának adtuk át.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GÁBOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.